

Protokoll fört vid enskild föredragning

Regeringskansliet
Enheten för rättsliga och internationella frågor, Rk1a

Beslutande
Viceantråd
Harry Jansson

Föredragande
T.f. Rättssakkunnig
Rasmus Lindqvist

Justerat
Omedelbart

Nr 97

Lagstiftningspromemoria om förslag till
ny landskapslagstiftning om
resebyråverksamhet.

ÅLR 2021/4030

329 Rk1a

Beslut

Landskapsregeringen beslöt överföra lagstiftningspromemoria till lagberedningen för
lagstiftningsåtgärder, **bilaga 1**.

Nr 98

Nordiska rådets begäran om utlåtande
om en reform av de nordiska
personnumren.

ÅLR 2021/3533

330 Rk1a

Beslut

Landskapsregeringen beslöt avge utlåtande enligt **bilaga 2**.

Förslag till ny landskapslagstiftning om resebyråverksamhet

LAGSTIFTNINGSPROMEMORIA

Dnr: ÅLR 2021/4030

Datum: 19.5.2021

PB 1060, AX-22111 Mariehamn

registrator@regeringen.ax

+358 18 25 000

www.regeringen.ax

Innehållsförteckning

Huvudsakligt innehåll	3
Motivering	4
1 Bakgrund	4
2 Lagstiftningsbehörighet	5
2.1 Behörigheten gällande utövande av näring på Åland	5
2.2 Gränsdragningen mellan näringsverksamhet och konsumentskydd	6
2.3 Inskränkningar i näringsfriheten enligt Finlands grundlag	8
3 Gällande bestämmelser	10
3.1 Landskapslagstiftningen.....	10
3.2 EU-rätten	15
4 Bestämmelser i Finland och Sverige	18
4.1 Finland.....	18
4.2 Sverige.....	20
5 Problematik med gällande lagstiftning	21
6 Överväganden	22
7 Målsättning för den nya lagstiftningen	23
Förslaget	24
8 Förslag till ny eller ändrad lagstiftning	24
8.1 Förslag till ändrad lagstiftning.....	24
8.2 Förslag till ny lagstiftning	29
8.2.1 Lagens tillämpningsområde och definitioner.....	29
8.2.2 Villkor för att verka som resebyråverksamhet.....	30
8.2.3 Register över resebyråverksamheter.....	32
8.2.4 Ställande av säkerhet.....	33
8.2.4.1 Förfarande för fastställande och godkännande av säkerheter.....	36
8.2.5 Sänkning av säkerheter	37
8.2.6 Ömsesidigt erkännande av säkerheter	37
8.2.7 Central kontaktpunkt.....	37
8.2.8 Tillsyn	38
8.2.9 Inspektion	39

8.2.10 Bokslut och revision	40
9 Förslagets verkningar	40
9.1 Ekonomiska konsekvenser	40
9.2 Samhälleliga konsekvenser	40
9.3 Konsekvenser för myndigheterna	41
9.4 Miljömässiga konsekvenser	41
9.5 Jämställdhetsmässiga konsekvenser	41
9.6 Konsekvenser för barn	41
10 Ärendets beredning	41
11 Sammanfattning av de viktigaste förslagen	43
Bilaga 1 – Checklista	44

Huvudsakligt innehåll

Landskapsregeringen föreslår att landskapslagen (1975:56) om resebyråer revideras i sin helhet. Landskapsregeringen anser att det finns ett behov av ny lagstiftning inom området eftersom den nuvarande lagen med tiden blivit föråldrad och delvis också svårtillämpad. Av särskild vikt är det att tillämpningsområdet, villkoren för idkandet av verksamheten, ställande av säkerheter, tillsynen och straffbestämmelserna ses över och moderniseras. Det övergripande syftet med lagstiftningen är att fortsatt säkerställa att landskapslagstiftningen uppfyller samtliga krav i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/2302 av den 15 november 2015 om paketresor och sammanlänkade researrangemang och som hör till lagtingets lagstiftningsbehörighet. En central målsättning med revideringen är att säkerställa en modern och transparent lagstiftning för berörda aktörer och tillsynsmyndigheter.

Motivering

1 Bakgrund

I landskapet Åland regleras resebyråverksamhet genom bestämmelserna i landskapslagen (1975:56) om resebyrårörelse. Landskapslagen innehåller bland annat bestämmelser om vilka aktörer som har rätt att idka resebyråverksamhet, ställande av säkerhet hos landskapsregeringen samt bestämmelser om tillsyn av resebyråverksamheten.

I förarbetet till gällande lag om resebyrårörelser framgår det att landskapsstyrelsen 1973 tillsatte en kommitté med uppdrag att göra en utvecklingsplan för skärgårdsturismen.¹ Kommittén (benämnd projektgruppen för skärgårdsturism) uppmärksammade i en skrivelse 1975 landskapsstyrelsen på de svårigheter som flera turistföretagare råkat i till följd av att vissa resebyråer i landskapet på grund av ekonomiska svårigheter ej kunnat erlägga betalning för upphyrda turiststugor. Projektgruppen framförde att liknande problem i framtiden kunde undvikas om resebyrånäringsreglementerades och näringsidkarna i branschen ålades ställa säkerhet för sin verksamhet. Med hänsyn till detta valde landskapsstyrelsen att föreslå att resebyråverksamheten skulle regleras även i landskapet. I dagsläget är det 14 aktörer som har tillstånd att utöva resebyråverksamhet i landskapet. Dessa ställer i dag säkerheter mellan 5 000 och 90 000 euro för sin verksamhet.

Landskapslagen om resebyrårörelser har ändrats vid ett tillfälle efter 1975. Ändringen gjordes i samband med EU-inträdet 1995 för att landskapslagstiftningen skulle överensstämma med rådets direktiv 90/314/EEG av den 13 juni 1990 om paketresor, semesterpaket och andra paketarrangemang. Den 25 november 2015 trädde ett nytt direktiv om paketresor och sammanlänkade researrangemang i kraft (EU) 2015/2302 och det tidigare direktivet upphävdes. Det nya paketresedirektivet började tillämpas i medlemsstaternas nationella lagstiftning senast den 1 januari 2018, direktivet krävde inte några lagändringar inom landskapet. Enligt Europeiska kommissionens statistik stod paketresor för omkring 9 % av alla turistresor för invånarna i EU-27 och deras andel av de totala turistutgifterna uppgick till omkring 21 %.²

1 LF 33/1974–75.

2 Rapport från kommissionen till Europaparlamentet och rådet om tillämpningen av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/2302

Sedan den gällande landskapslagen om resebyråer stiftades har mycket utvecklats inom resebranschen. Både i riket och i Sverige har ny lagstiftning antagits inom området under de senaste åren. Den gällande landskapslagen om resebyråer har med tiden blivit föråldrad och delvis svårtillämpad. Sammantaget finns det ett behov av en moderniserad lagstiftning inom området.

2 Lagstiftningsbehörighet

2.1 Behörigheten gällande utövande av näring på

Åland

Den första självstyrelselagen innehöll inga särskilda bestämmelser om utövandet av näring på Åland. Däremot infördes sådana i den andra självstyrelselagen, vars 4 § föreskrev om rätten att idka näring på Åland.³ Den nuvarande regleringen om näringsrätt utgår från 11 § i självstyrelselagen (1991:71) för Åland. Enligt bestämmelsen kan rätten att i landskapet utöva rörelse eller yrke som näring inskränkas genom landskapslag för den som inte har hembygdsrätt. Av självstyrelselagen följer således inte omedelbart några inskränkningar, utan de blir beroende av landskapslag. Enligt detaljmotiveringen till 11 § i självstyrelselagen kan inskränkningarna i landskapslag innebära direkta förbud eller begränsande villkor.⁴ Ur förarbetena framgår också att de begränsningar som avses i 11 § inte avgränsar sig till landskapets lagstiftningsbehörighet gällande näringsverksamhet utan att sådana begränsningar kan uppställas även beträffande näringar som inte omfattas av lagtingets behörighet.⁵ Likaså kan lagtinget besluta om främjande även av dessa näringar. De inskränkningar som avses i 11 § i självstyrelselagen ingår främst i landskapslagen om rätt att utöva näring.

Den materiella lagstiftningsbehörigheten gällande näringsverksamhet är delad mellan landskapet och riket. Om landskapets materiella lagstiftningsbehörighet föreskrivs i 18 § 22 punkten självstyrelselagen. Enligt bestämmelsen har landskapet lagstiftningsbehörighet i fråga om

om paketresor och sammanlänkade researrangemang. COM(2021) 90 final, s. 3.

3 Självstyrelselagen (1952:5) för Åland. Enligt förarbetena skulle inskränkningarna "skänka ålandsbefolkningen full trygghet på nationalitetsskyddets område". RP 100/1946, s. 3.

4 RP 73/1990 rd, s. 62.

5 RP 73/1990 rd, s. 69.

näringsverksamhet med beaktande av vad som stadgas i 11 §, 27 § 2, 4, 9, 12–15, 17–19, 26, 27, 29–34, 37 och 40 punkten samt 29 § 1 mom. 3–5 punkten, dock så att även lagtinget har behörighet att vidta åtgärder för att främja sådan näringsverksamhet som avses i de nämnda punkterna. Hänvisningen till 11 § i självstyrelselagen avser lagtingets behörighet att bestämma om allmänna inskränkningar i rätten för den som saknar hembygdsrätt att idka näring i landskapet. Av 18 § 22 punkten följer att näringsverksamhet enligt huvudregeln är en landskapsangelägenhet. Dock bör noteras att riket har lagstiftningsbehörighet enligt 27 § 9 punkten i självstyrelselagen gällande hela riket gällande allmänna villkor för utlänningars och utländska sammanslutningars rätt att idka näring. Samtidigt följer av 30 § 7 punkten i självstyrelselagen att det ankommer på landskapsregeringen att bevilja sådant eventuellt tillstånd för utlänningar eller utländska sammanslutningar att idka näring. Innan landskapsregeringen avgör ett sådant ärende ska utlåtande inhämtas av behörig riksmyndighet. Landskapsregeringen ska tillämpa rikslag då sådant tillstånd beviljas. Detta existerar i praktiken inte idag. Rikslagstiftningen slopades vid EU-inträdet.

I 2 kap. i landskapslagen om rätt att utöva näring föreskrivs om allmänna inskränkningar i rätten att idka näring på Åland som har införts med stöd av 11 § i självstyrelselagen. Landskapsregeringens tillståndsgivning enligt landskapslagens 4 § är en central del av dessa inskränkningar som i första hand syftar till att fungera som ett nationalitetsskydd för den åländska befolkningen. Landskapets materiella lagstiftningsbehörighet gällande näringsverksamhet inkluderar även möjligheten att reglementera särskilda näringar, t.ex. så att idkande av en viss näring förutsätter ett tillstånd av myndigheterna. Om reglementering av viss näring föreskrivs allmänt i 3 kap. i landskapslagen om rätt att utöva näring, men även för specifika näringar i enskilda landskapslagar och landskapsförordningar. Resebyråverksamhet är en sådan reglementerad näring. Fortsättningsvis faller vissa reglementerade näringar på Åland under rikets lagstiftningsbehörighet, t.ex. idkande av apoteksverksamhet.⁶

2.2 Gränsdragningen mellan näringsverksamhet och konsumentskydd

Konsumentskydd utgör riksbehörighet enligt 27 § 10 punkten i självstyrelselagen. Ur förarbetena till självstyrelselagen framgår inte närmare enligt vilka grunder en fråga ska anses falla inom ramen för

6 3 § i lagen angående rättighet att idka näring (FFS 122/1919) innehåller en förteckning över sådana reglementerade näringar i riket.

konsumentskyddet. Dock framgår att konsumentskydd ansågs tillhöra rikets behörighetsområde redan enligt den tidigare självstyrelselagen.⁷ Därmed ankommer uppgifter i anslutning till konsumentskyddslagstiftningen på riksmyndigheterna eller andra myndigheter som förutsätts i rikslagstiftningen. Dock föreskrivs i 30 § 10 och 11 punkterna i självstyrelselagen att det finns en särskild konsumenttvistenämnd på Åland och att konsumentrådgivningen sköts av landskapsmyndigheterna i enlighet med avtal mellan landskapet och staten.

Högsta domstolen tog år 1979 ställning till behörighetsfördelningen i samband med ett landstingsbeslut som skulle ha gjort ett antal riksförfattningar om konsumentskydd, bl.a. konsumentskyddslagen, gällande i landskapet sådana de lydde då landskapslagen trädde i kraft.⁸ Domstolen hänvisade till att 2 kap. i konsumentskyddslagen hade närmast anknytning till lagstiftningen om illojal konkurrens, medan de andra kapitlen i konsumentskyddslagen ansågs innehålla avtals- och köprättsliga stadganden och stadganden om rättegångsväsendet. Ur förarbetena till självstyrelselagen framgår att begreppet illojal konkurrens ändrades till otillbörligt förfarande i näringsverksamhet som faller inom rikets behörighet enligt 27 § 10 punkten i självstyrelselagen. Högsta domstolen prövade år 1984 behörighetsfördelningen i förhållande till ett landstingsbeslut som uppvisade stora likheter med ovan nämnt beslut. Domstolen konstaterade även då att 2 kap. i konsumentskyddslagen hänfördes till lagstiftningen om illojal konkurrens och att bestämmelserna knöt an till den riket förbehållna privaträttsliga lagstiftningen.⁹

Högsta domstolens slutsatser om behörighetsfördelningen gällande konsumentskydd verkar delvis ha tagit fasta på om de bestämmelser som berördes var av privat- eller offentligrättslig karaktär. Det huvudsakliga syftet med konsumentskyddslagstiftningen är att skydda konsumenten. Konsumentskyddslagstiftningen tar särskilt sikte på de avtalsrättsliga bestämmelserna, t.ex. vad som ska ingå i ett avtal mellan konsument och näringsidkare. Den näringsrättsliga regleringen är emellertid mera av offentligrättslig karaktär och hänför sig främst till förhållandet mellan myndighet och näringsidkare. Till exempel kan det handla om en i lag föreskriven registreringsplikt och i lag föreskrivna förutsättningar för utövandet av viss näringsverksamhet. Dock kan både bestämmelserna som

7 RP 73/1990 rd, s. 74.

8 Högsta domstolens utlåtande 19.6.1979. Dnr 1785.

9 Högsta domstolens utlåtande 20.6.1984. Dnr 2203.

är av näringsrättslig och konsumenträttslig karaktär huvudsakligen syfta till att skydda konsumenten.

I förhållande till den rikslagstiftning som finns inom området utgår landskapsregeringen i förslaget från att lag om leverantörer av kombinerade resetjänster (FFS 921/2017) och lag om en tillsyns- och insolvensskyddsavgift för leverantörer av kombinerade resetjänster (FFS 922/2017) huvudsakligen är att betrakta som hörande till landskapets lagstiftningsbehörighet gällande näringsverksamhet. Däremot har lag om kombinerade resetjänster (FFS 901/2017) ansetts höra till rikets behörighet om konsumentskydd.¹⁰

2.3 Inskränkningar i näringsfriheten enligt Finlands grundlag

Riket har lagstiftningsbehörighet i fråga om stiftande, ändring och upphävande av grundlag samt avvikelse från grundlag enligt 27 § 1 punkten självstyrelselagen. Till denna del kan konstateras att det i samband med lagstiftningskontrollen har förutsatts att landskapslagar också uppfyller krav i grundlagen, särskilt bestämmelserna i 2 kap. om grundläggande fri- och rättigheter. I 11 § självstyrelselagen ges befogenhet att genom landskapslag inskränka rätten att i landskapet utöva rörelse eller yrke som näring för den som inte har hembygdsrätt.

Inskränkningar i utövandet av resebyråverksamhet berör 18 § grundlagen som föreskriver om näringsfrihet. Enligt 18 § 1 mom. i grundlagen har var och en i enlighet med lag rätt att skaffa sig sin försörjning genom näring som han eller hon har valt fritt. Uttrycket "i enlighet med lag" i momentet antyder att det finns en möjlighet att begränsa denna lagfästa rättighet genom lag (RP 309/1993 rd, s. 71/II och GrUB 25/1994 rd). Både Ålandsdelegationen och högsta domstolen har prövat landskapslagars förenlighet med grundlagens bestämmelse om näringsfrihet. Högsta domstolen har konstaterat att ett system med koncession innebär ett visst intrång i näringsfriheten och i det specifika fallet saknades i landskapslag närmare kriterier för utövande av landskapsregeringens prövningsrätt vid beviljande av koncession. Landskapslagen kompletterades senare med sådana kriterier med anledning av domstolens påpekanden.¹¹ På ett motsvarande sätt bedömde Ålandsdelegationen förhållandet mellan den grundlagsfästa näringsfriheten

10 I LF 30/1993-94 om EES-anpassning av näringslagstiftningen framgår att lag om paketresor (FFS 1079/1994) vilken var föregångare till lag om kombinerade resetjänster ska tillämpas i landskapet.

11 Högsta domstolens utlåtande 16.9.2011, OH 2011/178.

och bestämmelser i landskapslag om förutsättningar för tillstånd till trafikskolor och trafiklärartillstånd samt om återkallande av sådana tillstånd.¹²

Eftersom prövningen i samband med lagstiftningskontrollen har utgått från att landskapets materiella lagstiftningsbehörighet gällande näringsverksamhet ska utnyttjas med beaktande av näringsfriheten i grundlagen redogörs i korthet för grundlagsutskottets tolkningspraxis på området. Grundlagsutskottet har betraktat näringsfrihet som huvudregel enligt 18 § 1 mom. i grundlagen men i sin praxis ansett att näringsverksamhet kan göras beroende av tillstånd av skäl som är acceptabla med tanke på de grundläggande fri- och rättigheterna. Bestämmelserna bör uppfylla också andra allmänna villkor för en lag som begränsar en grundläggande rättighet (GrUU 16/2003 rd, s. 2/I, GrUU 67/2002 rd, s. 2/I). Grundlagsutskottet har ansett att villkoren för inskränkning av grundläggande fri- och rättigheter ska bedömas dels utifrån eventuella lagförbehåll i de fri- och rättighetsspecifika bestämmelserna, dels utifrån allmänna doktriner om de grundläggande fri- och rättigheterna. Som allmänna villkor för inskränkningar gäller framför allt att dessa ska konstitueras genom en lag, vara noga avgränsade och exakt definierade, att grunderna för inskränkningar är acceptabla, att kravet på proportionalitet uppfylls, att rättsskyddsarrangemangen är adekvata och att inskränkningarna inte står i strid med Finlands internationella förpliktelser visavi de mänskliga rättigheterna (GrUU 5/1999 rd, s. 2).

Grundlagsutskottet har vid inskränkning av näringsfriheten ansett det viktigt att bestämmelserna om tillståndsvillkor och tillståndets giltighet garanterar en tillräcklig förutsebarhet i myndigheternas verksamhet. Betydelsefullt i detta avseende är bl.a. i vilken omfattning myndigheternas befogenheter bygger på bunden prövning eller ändamålsenlighetsprövning. Dessutom ska myndighetens befogenhet att förena tillstånd med villkor grunda sig på exakta bestämmelser i lag (se t.ex. GrUU 32/2010 rd, s. 7—8). När det gäller bestämmelser om näringsverksamhet har utskottet brukat anse att återkallande av tillstånd får mer kännbara följder än avslag på tillståndsansökan, eftersom återkallandet innebär ett ingrepp i den enskildes rättsliga ställning. Därför har utskottet ansett att för att uppnå proportionerlig lagstiftning är det nödvändigt att möjligheten att återkalla tillstånd kopplas till allvarliga eller väsentliga förseelser eller försummelser och till att eventuella anmärkningar och varningar till tillståndshavaren inte har lett till att bristerna i verksamheten har korrigerats (se t.ex. GrUU 31/2006 rd, s. 2, GrUU 8/2006 rd, s. 3/II, GrUU 48/2005 rd, s. 2/I).

12 Ålandsdelegationens utlåtande nr 18/15, 2.6.2015.

När det gäller i lag föreskriven befogenhet att ändra tillstånd har grundlagsutskottet ansett att befogenheten att ändra ett tillstånd för näringsutövning och villkoren i det med hänsyn till proportionaliteten i regleringen bör begränsas till situationer där ändringarna är nödvändiga för att verksamhetsvillkoren förändrats väsentligt (GrUU 62/2002 rd, s. 3). Då det gäller registreringskyldighet i samband med utövning av viss näring har grundlagsutskottet ansett att en i lag föreskriven registreringskyldighet kan i konstitutionellt hänseende jämföras med tillståndsplikt. Den här typen av bestämmelser måste uppfylla de allmänna kraven på lagar som begränsar någon grundläggande fri- eller rättighet (se t.ex. GrUU 58/2014 rd, s. 5). Bestämmelser i lag om anmälningsskyldighet utgör inget problem ur näringsfrihetssynpunkt, i synnerhet inte då myndigheten inte förväntas fatta några beslut med anledning av anmälan (GrUU 54/2002 rd, s. 3). Det är inte heller något problem med tanke på näringsfriheten att det finns en anmälningsskyldighet när en viss verksamhet inleds, i synnerhet som en försummelse inte omedelbart innebär ett förbud att utöva verksamheten (GrUU 16/2009 rd, s. 3).

3 Gällande bestämmelser

3.1 Landskapslagstiftningen

Bestämmelser om resebyråörelser finns i landskapslagen (1975:56) om resebyråörelse.

Tillståndsplikt

Enligt 1 § i landskapslagen (1975:56) om resebyråörelser är idkande av resebyråörelse endast tillåtet med tillstånd av landskapsregeringen och med iakttagande av stadgandena i lagen.

Definition och tillämpningsområde

Som idkande av resebyråörelse anses enligt 2 § anordnande, försäljning och förmedling av resor och tjänster i samband därmed samt förmedling av inkvartering i fritidsbostäder, då verksamheten sker i förvärvssyfte.

Definition och tillämpningsområde

För att en enskild person ska få idka resebyråverksamhet fordras det enligt 3 § 1 mom. att denne

- 1) äger rätt att idka näring i landskapet,
- 2) fyllt 25 år,
- 3) råder över sig själv och sin egendom,
- 4) är solvent, samt
- 5) äger tillräcklig branschkännedom.

Enligt 3 § 2 mom. gäller 1 mom. 1 punkten inte enskild person som är bosatt i landskapet, om rörelsen ska bedrivas under de förutsättningar som anges i 11 § självstyrelselagen (1991:71) för Åland. 11 § i självstyrelselagen anger att rätten att i landskapet utöva rörelse eller yrke som näring kan inskränkas genom landskapslag. En sådan landskapslag får dock inte inskränka rätten för den som är bosatt i landskapet att idka sådan näring som bedrivs utan annat biträde än make eller egna omyndiga barn och utan begagnande av affärslokal, kontor eller något annat särskilt driftställe. Landskapslagen (1996:47) om rätt att utöva näring innehåller bestämmelser om rätt att utöva näring på Åland.

Förutsättningar för sammanslutning att idka resebyråverksamhet

För att en sammanslutning ska få idka resebyråverksamhet i landskapet fordras det att

- 1) sammanslutningen äger rätt att idka näring i landskapet,
- 2) sammanslutningen är solvent,
- 3) sammanslutningens samtliga personligen ansvariga bolagsmän och dess verkställande direktör eller med denna jämförbar person, samt i förekommande fall, dess samtliga styrelseledamöter råder över sig själva och sin egendom, samt
- 4) rörelsen bedrivs under ledning av en av landskapsregeringen godkänd ansvarig föreståndare som är bosatt i landskapet och uppfyller de i 3 § 1 mom. 2-5 punkten stadgade fordringarna.

Ställande av säkerhet

Enligt 5 § 1 mom. ska tillståndssökanden ställa säkerhet hos landskapsregeringen innan tillstånd att idka resebyråverksamhet beviljas. Säkerheten ska ställas för ett belopp som landskapsregeringen med hänsyn till verksamhetens art och omfattning bestämmer. För resor på vilka lagen (1079/1994) om paketresor är tillämplig ska en tillräcklig säkerhet ställas för återbetalningen av erlagda belopp och för hemtransport av resenärerna, vilket stadgas i 5 § 2 mom. Hänvisningen till lagen om paketresor är dock föråldrad, eftersom lagen (1079/1994) om paketresor upphävts genom lagen (901/2017) om kombinerade resetjänster.

Beviljande av tillstånd

Sökanden bör enligt 6 § 1 mom. beviljas tillstånd att idka resebyråverksamhet om landskapsregeringen på basen av ansökan och införskaffad utredning finner att sökanden uppfyller de förutsättningar som fordras i lagen. 2 mom. anger att benämningen resebyrå endast får användas av den som beviljats tillstånd att idka sådan näring. Enligt paragrafens 3 mom. för landskapsregeringen register över tillstånd som beviljats i enlighet med landskapslagen om resebyråverksamhet.

Ansökan om näringsrätt en förutsättning

Enligt 7 § ska den som erhållit tillstånd att idka resebyråverksamhet, innan verksamheten inleds, göra en i landskapslagen (1996:47) om rätt att utöva näring stadgad näringsrättsansökan. Angående anmälan till handelsregistret gäller vad därom särskilt är stadgat.

Tidsfrist att inleda resebyråverksamhet

Tillståndet förfaller om den som erhållit tillstånd att idka resebyråverksamhet inte inleder verksamheten inom sex månader sedan tillståndet beviljats, om inte landskapsregeringen på ansökan som gjorts inom sagda tid förlängt tidsfristen.

Berättelse över verksamheten

9 § 1 mom. stadgar att idkare av resebyråverksamhet årligen före den 1 april ska inlämna berättelse över sin verksamhet för föregående kalenderår. Berättelsen ska innehålla sådana uppgifter som är nödvändiga för övervakningen. Därutöver ska bokslut för det senast avslutade räkenskapsåret fogas till berättelsen. Enligt 2 mom. är idkare av resebyråverksamhet även skyldiga att till landskapsregeringen lämna begärda tilläggsuppgifter samt statistik och andra utredningar rörande verksamheten. Av de för resebyråverksamhet utsedda revisorerna bör minst en vara av Centralhandelskammaren godkänd revisor (CGR) eller godkänd räkenskapsman (GRM) och det ska fogas en revisionsberättelse till den berättelse som årligen avges till landskapsregeringen, vilket stadgas i 9 § 3 mom.

Skyldighet att anmäla om förändringar

Enligt 10 § 1 mom. ska idkare av resebyråverksamhet ofördröjligen och senast inom en månad anmäla de förändringar till landskapsregeringen, som ägt rum i de förhållanden som utgjort förutsättning för beviljande av tillstånd. Då resebyråverksamhetsens hemort eller adress förändras eller dess verksamhet upphör, ska det ofördröjligen och skriftligen anmälas till landskapsregeringen, 10 § 2 mom.

Upphörande av resebyråverksamhet

Om landskapsregeringen, efter att näringsidkaren beretts tillfälle att avge förklaring, funnit att en resebyråverksamhet som är införd i registret upphört med sin verksamhet, ska rörelsen enligt 11 § avföras ur det register som avses i 6 § 3 mom. Näringsidkaren ska underrättas om åtgärden.

Återkallande av tillstånd

Tillstånd att idka resebyråörelse ska återkallas om det konstateras att någon av de för beviljande av tillstånd stadgade förutsättningarna inte mera föreligger, 12 §. Landskapsregeringen kan dock, om så prövas skäligt, utsätta tid inom vilken rättelse ska se. Om ingen rättelse sker inom den utsatta tiden ska tillståndet återkallas.

Tillståndet förfaller om enskild idkare av resebyråörelse avlider eller försätts i konkurs

Enligt 13 § 1 mom. förfaller näringstillståndet om en enskild idkare av resebyråörelse avlider eller försätts i konkurs. Döds- eller konkursboet äger dock rätt att för boutredningen fortsätta rörelsen med stöd av tidigare tillstånd under en tid av högst ett år från dödsdagen eller från dagen för konkursens början. 2 mom. föreskriver att den eller de som omhändertagit resebyråidkarens dödsbo ska hos landskapsregeringen anhålla om godkännande av lämplig person som interimistisk ansvarig föreståndare för rörelsen. Anhållan ska göras inom tre månader från dödsdagen. Enligt 3 mom. ska förvaltare av konkursbo i tillämpliga delar iaktta vad som i 2 mom. är stadgat för det fall att resebyråidkare avlider. Tiden räknas från den dag då borgenärerna fattat beslut om rörelsens fortsättande. De som omhändertagit dödsboet eller förvaltar konkursboet svarar för rörelsens bedrivande intill dess interimistiskt ansvarig föreståndare godkänts, 4 mom. I 14 § stadgas i sin tur att bestämmelserna i 13 § ska iakttas i tillämpliga delar om en sammanslutning som bedriver resebyråörelse försätts i konkurs.

Ansökan om godkännande av ny ansvarig föreståndare

I det fall ansvarig föreståndare för en sammanslutnings resebyråörelse avlider, försätts i konkurs eller lämnar sin befattning eller eljest blir varaktigt förhindrad att handha den, ska ansökan om godkännande av ny ansvarig föreståndare inlämnas till landskapsregeringen inom tre månader, 15 §.

Försummelse, missbruk m.m.

I 16 § anges vilka åtgärder landskapsregeringen har rätt att vidta vid händelse av försummelse eller missbruk från näringsidkarens sida. 16 § 1 mom. stadgar att landskapsregeringen kan tilldela en varning eller för viss tid förbjuda bedrivandet av rörelsen om en enskild näringsidkare eller ansvarig föreståndare för en sammanslutnings resebyråörelse försummat att iaktta stadganden eller bestämmelser som gäller för resebyråbranschen eller om missbruk ägt rum i verksamheten eller om verksamheten bedrivits i strid med god affärssed i branschen.

Om försummelsen eller missbruket är av allvarlig art eller fortgår eller upprepas trots att åtgärder i 1 mom. vidtagits, kan landskapsregeringen återkalla näringstillståndet eller godkännandet av ansvarig föreståndare, 16

§ 2 mom. Det samma gäller för de fall att näringsidkare eller ansvarig föreståndare på annat sätt visat sig vara olämplig för sin befattning eller om rörelsens verksamhet avbrutits för längre tid än tre månader, 16 § 3 mom. Enligt samma moment ska vederbörande beredas tillfälle att avge förklaring innan beslut fattas.

Straffbestämmelser

Den som idkar resebyrå rörelse utan tillstånd eller på annat sätt överträder bestämmelserna i landskapslagen (1975:56) om resebyrå rörelse eller med stöd därav utfärdade bestämmelser, straffas med böter om inte strängare straff för brottet är stadgat någon annanstans, 17 §.

Ändring i beslut och besvär över beslut

I landskapsregeringens beslut, varigenom varning tilldelats, får ändring inte sökas. Över annat beslut av landskapsregeringen får besvär anföras hos högsta förvaltningsdomstolen inom 30 dagar från delfåendet. Besvär över beslut som landskapsregeringen meddelat med stöd av 12 eller 16 §§ utgör inte hinder för verkställighet av beslutet, 18 §.

Anmälan till landskapsregeringen vid domstols utslag

Enligt 19 § ska domstolen göra anmälan till landskapsregeringen om sådana utslag som avses i 17 och 18 §§.

Områden som inte omfattas av lagen

Enligt 20 § gäller bestämmelserna i landskapslagen (1975:56) om resebyrå rörelse inte följande verksamheter:

- 1) trafikidkare som säljer eller förmedlar tjänster i fråga om det slag av trafik som de bedriver eller som omedelbart ansluter sig därtill,
- 2) ombud för trafikidkare som säljer eller förmedlar resebiljetter i fråga om visst slag av trafik,
- 3) anordnande av rundturer som varar högst ett dygn,
- 4) uthyrning av trafikmedel, inte heller
- 5) handlednings- och informationsverksamhet inom turistbranschen.

Enligt 19 § 2 mom. ska bestämmelserna i lagen tillämpas på anordnande, försäljning och förmedling av resor på vilka lagen om paketresor är tillämplig, oavsett vad som stadgas i 1 mom. Hänvisningen till lagen om paketresor är dock föråldrad, eftersom lagen (1079/1994) om paketresor upphävts genom lagen (901/2017) om kombinerade resetjänster.

Tillsyn

Efterlevnaden av landskapslagen (1975:56) om resebyrå rörelse övervakas av landskapsregeringen och enligt landskapsregeringens anvisningar av polismyndigheterna, 21 §.

Ikraftträdande

22 § föreskriver att den som idkar resebyråörelse vid landskapslagens ikraftträdande får fortsätta med sin verksamhet utan tillstånd under en tid av sex månader, räknat från dagen då lagen trädde i kraft.

Landskapsregeringen utfärdar närmare bestämmelser

Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av landskapslagen utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

3.2 EU-rätten

Om paketresor och sammanlänkande researrangemang föreskrivs i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/2302 av den 15 november 2015 om paketresor och sammanlänkade researrangemang, om ändring av förordning (EG) nr 2006/2004 och Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/83/EU samt om upphävande av rådets direktiv 90/314/EEG.

Syftet med direktivet är att bidra till en väl fungerande inre marknad och till att uppnå en hög och så enhetlig konsumentskydds nivå som möjligt. Med avvikelse från det tidigare paketresedirektivet är det nya direktivet en rättsakt som syftar till fullständig harmonisering. Om inte annat föreskrivs i direktivet får medlemsstaterna således inte behålla eller införa bestämmelser i sin nationella lagstiftning som avviker från bestämmelserna i direktivet i fråga om omständigheter som har förenhetligats genom direktivet.

Direktivet är tillämpligt på paketresor som erbjuds eller säljs av näringsidkare till resenärer och på sammanlänkade researrangemang som underlättas av näringsidkare för resenärers räkning (artikel 2.1). Direktivet är inte tillämpligt på paketresor och sammanlänkade researrangemang som omfattar en tidsperiod på mindre än 24 timmar, såvida inte inkvartering över natten ingår (artikel 2.2).

I direktivets artikel 3.2 beskrivs närmare vad en paketresa är. Med paketresa avses en kombination av minst två olika typer av resetjänster avsedda för samma resa eller semester om

- a) dessa tjänster kombinerats av en enda näringsidkare, inbegripet på begäran av resenären i enlighet med resenärens urval, innan ett enda avtal om alla tjänster ingåtts, eller om
- b) dessa tjänster, oberoende av om separata avtal ingås med enskilda resetjänstleverantörer,
 - a. köps från ett enda försäljningsställe och dessa tjänster har valts ut innan resenären samtycker till att betala,
 - b. erbjuds, säljs eller debiteras till ett allomfattande eller totalt pris,
 - c. marknadsförs eller säljs med beteckningen paketresa eller liknande beteckning,

- d. kombineras efter ingåendet av ett avtal enligt vilket en näringsidkare ger resenären rätt att välja bland ett urval av olika typer av resetjänster, eller
- e. köps från separata näringsidkare genom sammanlänkade bokningsprocesser online där resenärens namn, betalningsuppgifter och e-postadress överförs från den näringsidkare med vilken det första avtalet har ingåtts till en annan näringsidkare eller andra näringsidkare och ett avtal ingås med den eller de sistnämnda näringsidkarna senast 24 timmar efter det att bokningen av den första resetjänsten har bekräftats.

Med arrangör avses i artikel 3 en näringsidkare som kombinerar och säljer eller erbjuder paketresor, antingen direkt eller genom en annan näringsidkare eller tillsammans med en annan näringsidkare, eller den näringsidkare som överför resenärens uppgifter till en annan näringsidkare.

De bestämmelser i direktivet som anses beröra den åländska lagstiftningsbehörigheten återfinns i artiklarna 17–19. Enligt *artikel 17* ska medlemsstaterna se till att arrangörer som är etablerade på deras territorium ställer säkerhet för återbetalning av alla betalningar som gjorts av resenärer eller för deras räkning i den mån som de relevanta tjänsterna inte fullgörs som en följd av arrangörernas obestånd. Om transport av passagerare inbegrips i paketreseavtalet, ska arrangören även ställa säkerhet för hemtransport av resenärerna. En fortsättning på paketresan får erbjudas.

Arrangörer som inte är etablerade i en medlemsstat och som säljer eller erbjuder paketresor i en medlemsstat eller som på något sätt riktar sådan verksamhet till en medlemsstat ska vara skyldiga att ställa säkerhet enligt lagstiftningen i den medlemsstaten. Den säkerhet som avses ska vara effektiv och omfatta rimligt förutsebara kostnader. Den ska omfatta summorna av betalningar som gjorts av resenärer eller för deras räkning för paketresor, med beaktande av längden på tidsperioden mellan erläggande av delbetalning och slutliga betalningar och fullgörandet av paketresorna, samt den uppskattade kostnaden för hemtransporter i händelse av arrangörens obestånd.

En arrangörs skydd vid obestånd ska omfatta resenärer oberoende av deras bostadsort och avreseort, oberoende av var paketresan har sålts och utan hänsyn till i vilken medlemsstat det organ som ansvarar för skyddet vid obestånd är beläget. När fullgörandet av paketresan påverkas av arrangörens obestånd ska säkerheten vara tillgänglig kostnadsfritt för att säkerställa hemtransporter och, om så krävs, finansieringen av inkvartering före hemtransporten. För resetjänster som inte har fullgjorts ska återbetalningar göras utan onödigt dröjsmål på resenärens begäran.

Medlemsstaterna har i enlighet med direktivet behållit ett visst utrymme för hur skyddet vid obestånd ska organiseras men dem måste säkerställa att

skyddet är effektivt i enlighet med kraven i artikel 17. Enligt EU-kommissionen har 2015 års paketresedirektiv inneburit en betydande förbättring av de nationella systemen för skydd vid obestånd jämfört med 1990 års direktiv. I 21 medlemsstater organiseras skyddet vid obestånd av sektorn själv, antingen genom privata garantifonder, försäkringsbolag, en kombination av båda eller genom andra former av privata arrangemang, såsom bankgarantier. Två medlemsstater (Finland och Portugal) har inrättat en garantifond i form av ett offentligt organ. Fyra medlemsstater (Tjeckien, Danmark, Malta, Polen) och Förenade kungariket har ett blandat system, vilket utgörs av en form av privat säkerhet som kompletteras med en offentligt förvaltd garantifond (dubbla skikt) eller att garantifonderna förvaltas av offentlig-privata organisationer.¹³

Enligt EU-kommissionen har konsumentorganisationer efterlyst ytterligare harmonisering av de nationella systemen för skydd vid obestånd. Kommissionen noterar dock att paketresedirektivet redan innehåller mer detaljerade uppgifter om det nödvändiga skyddet vid obestånd än 1990 års direktiv och att vid förhandlingarna om hur lagtexten i direktivet skulle utformas var det kontroversiellt hur normativt direktivet skulle vara i detta avseende.¹⁴

Enligt *artikel 18* ska medlemsstaterna erkänna skydd vid obestånd som tillställts i den medlemsstat där arrangören är etablerad.

Enligt *artikel 19* ska medlemsstaterna se till att näringsidkare som underlättar sammanlänkade researrangemang ställer säkerhet för återbetalning av alla betalningar de mottar från resenärer i den mån en resetjänst som utgör en del av ett sammanlänkat researrangemang inte fullgörs till följd av deras obestånd. Om dessa näringsidkare utgör den part som ansvarar för transporten av passagerare ska säkerheten också omfatta resenärers hemtransport.

EU-kommissionen har avsett att senast 2022 genomföra en "djupare analys av huruvida det nuvarande regelverket för paketresor fortfarande är helt i stånd att alltid säkerställa ett robust och heltäckande konsumentskydd, med beaktande även av utvecklingen i fråga om passagerarrättigheter". Redan har

13 Rapport från kommissionen till Europaparlamentet och rådet om tillämpningen av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/2302 om paketresor och sammanlänkade researrangemang. COM(2021) 90 final, s. 10.

14 Rapport från kommissionen till Europaparlamentet och rådet om tillämpningen av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/2302 om paketresor och sammanlänkade researrangemang. COM(2021) 90 final, s. 12.

man låtit meddela att revideringen inte är tänkt att försvaga skyddet utan att avsikten snarare är att fortsättningsvis upprätthålla en hög skyddsnivå.¹⁵

4 Bestämmelser i Finland och Sverige

4.1 Finland

I riket regleras resebyråverksamhet i lag om leverantörer av kombinerade resetjänster (FFS 921/2017). I lagen föreskrivs om insolvensskydd och säkerhet, registrering samt tillsyn och tvångsmedel. Därtill regleras tillsyns- och insolvensskydd i lag om en tillsyns- och insolvensskyddsavgift för leverantörer av kombinerade resetjänster (FFS 922/2017). Lagen innehåller en fast tillsynsavgift som baserar sig på det säkerhetsbelopp som leverantören av kombinerade resetjänster ställer samt en procentuell insolvensskyddsavgift som betalas på grundval av omsättningen i försäljningen av kombinerade resetjänster. Insolvensskyddsavgiften är en ny avgift som bidrar till att säkerställa att ersättning till resenärerna betalas till fullt belopp.

I 2 kap. i lag om leverantörer av kombinerade resetjänster finns bestämmelser om insolvensskydd (det som i direktivet kallas för skydd vid obestånd). I 3 § finns bestämmelser om att en i Finland etablerad researrangör ska ställa en säkerhet som säkerställer återbetalning av betalningar för paketresor som gjorts av resenärer eller för deras räkning till den del som tjänsterna enligt avtalet inte fullgörs till följd av researrangörens insolvens. Om transport av resenärer inbegrips i paketreseavtalet, ska säkerheten också täcka hemtransporter. Det finns även bestämmelser om att en i Finland etablerad reseförmedlare som agerar för en sådan utanför Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet etablerad researrangörs räkning som inte själv har ställt säkerhet i enlighet med artikel 17 i paketresedirektivet ska ställa säkerhet både i händelse av sin egen insolvens och i händelse av huvudmannens insolvens. Säkerheterna ska ställas och godkännas av Konkurrens- och Konsumentverket.

Enligt 4 § kan säkerheter bestå av borgen, annan garantiförbindelse eller försäkring:

- vars utfärdare har sin hemort i en EU- eller EES-stat,
- vars utfärdare Konkurrens- och Konsumentverket anser kunna fullgöra sin betalningsskyldighet och
- vars ansvarsbelopp Konkurrens- och Konsumentverket bedömer räcka till för betalningarna.

15 Rapport från kommissionen till Europaparlamentet och rådet om tillämpningen av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/2302 om paketresor och sammanlänkade researrangemang. COM(2021) 90 final, s. 22.

Säkerheten ska vara effektiv och omfatta skäligen förutsägbara kostnader och vara tillgänglig kostnadsfritt. Resenärerna ska omfattas av skyddet oberoende av bostadsort, oberoende av var den sålts och utan hänsyn till i vilken EU- eller EES-stat det organ som ansvarar för skyddet finns belägen.

I 5 § framgår villkoren för säkerheten:

- att Konkurrens- och konsumentverket kan kräva att betalningsförpliktelseerna fullgörs genast när leverantören av kombinerade resetjänster blir insolvent,
- att säkerheten upphör att gälla tidigast tre månader från den tidpunkt då Konkurrens- och konsumentverket av den som har ställt säkerheten har fått skriftlig anmälan om att den upphör,
- att Konkurrens- och konsumentverket kan säga upp säkerheten tre månader efter att verket har konstaterat att den som ställt säkerheten inte kan fullgöra sin betalningsskyldighet,
- att säkerheten ska täcka resenärernas fordringar enligt denna lag som uppkommit under säkerhetens giltighetstid och de fordringar som uppkommit innan säkerheten trädde i kraft, och
- att de betalningar som erläggs ur säkerheten avgiftsfritt ska betalas till de bankkonton som Konkurrens- och konsumentverket specificerat.

I 6 § framgår ömsesidigt erkännande av insolvensskydd som ställts i andra EU- EES-stater. I 10 och 11 §§ finns närmare bestämmelser om betalningar till resenärer och användande av statens medel i samband med hemtransport. Genom detta genomförs paketresedirektivets krav på snabba hemtransporter för resenärerna och betalning av fullt belopp till resenärerna. Kostnaderna för hemtransporter kan inom ramen för budgeten betalas av statens medel, om det är nödvändigt för snabb hemtransport av resenärerna och säkerheterna inte kan realiseras tillräckligt snabbt. Kostnaderna för hemtransporter och ersättningar som betalas till resenärerna ersätts till staten genom säkerheterna.¹⁶

I lag om en tillsyns och- insolvensskyddsavgift för leverantörer av kombinerade resetjänster finns närmare bestämmelser om den tillsynsavgift och insolvensskyddsavgift som tillämpas i riket. Tillsynsavgiften är fast medan insolvensskyddsavgiften är rörlig. Tillsynsavgiften för företagen varierar mellan 405 euro och 4 050 euro, med det här beräknar staten att man årligen får inkomster på 770 000 euro vilket i sin tur beräknas täcka kostnaderna för Konkurrens- och Konsumentverkets tillsyn. Detta ersatte den tidigare tillämpade kontrollavgiften i riket. Antalet företag som är skyldiga att ställa säkerhet för resetjänster beräknas årligen uppgå till ungefär 900.¹⁷

16 RP 120/2017 rd, s. 16.

17 RP 120/2017 rd, s. 22-23.

Tabell 1: Rikets fasta tillsynsavgift.

Säkerhetsbelopp (€)	Avgift (€)
Högst 10 000	405
Över 10 000 och högst 50 000	945
Över 50 000 och högst 200 000	1 350
Över 200 000 och högst 1 000 000	2 025
Över 1 000 000 och högst 3 000 000	2 700
Över 3 000 000 och högst 10 000 000	3 375
Över 10 000 000	4 050

Den rörliga insolvensskyddsavgiften utgörs av 0,024 procent av det föregående räkenskapsårets omsättning i försäljningen av kombinerade resetjänster hos leverantören av kombinerade resetjänster. Den tas ut för den händelse att de som tillhandahåller kombinerade resetjänster blir insolventa. Enligt statens beräkningar förväntas det här inbringa omkring 250 000 euro årligen.¹⁸

Tabell 2: Kalkylerade exempel på insolvensskyddsavgiften.

Omsättning (€)	Insolvensskyddsavgift €/år
63 000	15
535 000	128
3 000 000	722
12 000 000	2 900
171 000 000	41 000

Om paketresor föreskrivs i lag om kombinerade resetjänster 901/2017. Lagen gäller också i landskapet i och med att bestämmelserna går under rikets behörighet om konsumentskydd.

4.2 Sverige

I Sverige regleras reseverksamhet i Paketreselag (SFS 2018:1217). I lagen regleras arrangörers och återförsäljares skyldigheter gentemot resenärerna. Vidare föreskrivs skyldigheter för researrangörer i Resegarantilag (2018:1218) och i Resegarantiförordning (SFS 2018:1340). Kammarkollegiet övervakar att reseaktörerna följer bestämmelserna om resegaranti. Reseaktörer ska årligen delge Kammarkollegiet sin budget och med stöd av den beslutar Kammarkollegiet hur stor resegaranti som bör ställas. Detta räknas ut med beaktande av antal resenärer per månad, resornas kostnad, hur mycket

18 RP 120/2017 rd, s. 23.

resenären betalar innan avresa, när betalningen innan resan ska göras och kostnad för hemtransport och inkvartering i väntan på hemtransport.¹⁹

En resegaranti kan ordnas på olika sätt, antingen genom betalningsutfästelse från bank, försäkringsbolag eller kreditmarknadsbolag, försäkring hos försäkringsbolaget, deponerade medel hos bank eller hos Kammarkollegiet eller genom annan liknande åtgärd. Resegarantin ska enligt 6 och 9 §§ i resegarantilagen säkerställa att de betalningar som görs före paketresan betalas tillbaka till resenären i den utsträckning som paketreseavtalet inte fullgörs till skydd av arrangörens insolvens. Detta ska även inkludera hemtransport och inkvartering i väntan på hemtransport. Garantin ska betalas ut utan onödigt dröjsmål. Det är Kammarkollegiet som prövar begäran om ersättning i enlighet med resegarantilagen.

Med tidigare lagstiftning har Kammarkollegiet hämtat hem strandsatta resenärer när reseföretaget har hamnat i obestånd och resenärerna har blivit strandsatta. Det dåvarande systemet innebar att garantierna skulle täcka vad researrangören tagit emot i förskottsbetalning samt kostnader för hemtransport för samtliga resenärer som omfattas av skyddet vid varje given tidpunkt. Det här innebar att systemet var uppbyggt för att skydda resenärerna i en situation där samtliga reseaktörer hamnar i obestånd samtidigt, där det skulle innebära att samtliga resenärer på resmålen blev strandsatta och att samtliga förskottsbetalningar gick helt förlorade. Senare har det konstaterats att en sådan situation är högst osannolik och att ett sådant överskydd orsakar onödigt höga kostnader i systemet.²⁰

Enligt den nuvarande lagstiftningen ska resegarantin, om obestånd uppstår när paketresan redan har påbörjats och passagerartransport ingår i paketreseavtalet, säkerställa resenärens hemtransport och vid behov inkvartering i avvaktan på hemtransport. Om resenären själv måste boka alternativ hemtransport och inkvartering ska resegarantin säkerställa att resenären får ersättning för de kostnader som tillkommer för detta.²¹ Kammarkollegiet/staten reserverar inte något belopp årligen för att täcka eventuella hemtransporter. I Sverige är det alltså reseföretagets ställda resegaranti som ska säkerställa att resenären får ersättning.

5 Problematik med gällande lagstiftning

19 <https://www.kammarkollegiet.se/vara-tjanster/resegaranti/anmal-reseverksamhet/sa-har-raknar-vi-ut-din-resegaranti>

20 Prop. 2017/18:226, s. 71. <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/proposition/2018/04/prop.-201718226/>

21 Prop. 2017/18:226, s. 79. <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/proposition/2018/04/prop.-201718226/>

Nu gällande landskapslag (1975:56) om resebyråörelser anses vara i ett allmänt behov av modernisering. Med tiden har den gällande lagen blivit föråldrad och delvis svårtillämpad.

Mer specifikt är tillämpningsområdet i dagens lag inte tillräckligt tydligt definierat. Det finns även ett behov av att modernisera villkoren för idkandet av resebyråverksamhet, bland annat finns det i dagens lagstiftning oskäliga bestämmelser om en enskild person som idkar resebyråverksamhets ålder. Ytterligare har det framförts att det är problematiskt att landskapsregeringen inte tillhandahåller ett offentligt elektroniskt register över aktörer som beviljats tillstånd att verka som resebyråer (vilket även är något som det finns krav på i artikel 18 i paketresedirektivet). Motsvarande register finns bland annat i riket och i Sverige och gör att konsumenten på ett enkelt sätt kan kontrollera att reseaktören har ställt den säkerhet som krävs enligt bestämmelserna i paketresedirektivet.

Allmänt så finns det ett behov av att i lagstiftningen tydliggöra bestämmelserna om ställande av säkerhet, ömsesidigt erkännande av säkerheter som ställts i andra EU- och EES-stater samt godkännande av säkerheter. Ytterligare är bestämmelserna om tillsyn, ansvarig tillsynsmyndighet, tvångsmedel och straffbestämmelserna i behov av modernisering.

6 Överväganden

Landskapsregeringen anser att det finns ett klart behov av en revidering av landskapslagen om resebyråörelser. I och med bestämmelserna i paketresedirektivet finns det även ett fortsatt krav att upprätthålla en särskild reglering av branschen. Även att beakta är att Europeiska kommissionen har aviserat att regleringen inte kommer att minska under de närmaste åren.

Bedömningen är att problematiken är omfattande varför det inte anses ändamålsenligt eller långsiktigt hållbart att endast göra ändringar i den gällande landskapslagen om resebyråörelser utan att i stället kan den gällande lagen fungera som en god utgångspunkt för en ny landskapslag om resebyråverksamhet.

I samband med utarbetandet av lagstiftningspromemorian har landskapsregeringen övervägt att anta blankettlagstiftning som skulle göra rikets lag om leverantörer av kombinerade resetjänster tillämplig också i landskapet. Det har ändå konstaterats finnas fördelar för den specifika näringen med att anta en reviderad fulltextlag, exempelvis när det gäller skyldigheterna att betala en tillsyns- och/eller en insolvensskyddsavgift (föreslås inte i landskapslagstiftningen) men även när det gäller tillsynen. Om landskapsregeringen ansvarar för tillståndsgivning och tillsyn säkerställs service på svenska för resebyråerna i alla lägen.

Den åländska resebyråbranschen karaktäriseras av att det finns en uppdelning mellan ett antal mindre aktörer som är aktiva på den lokala marknaden samtidigt som det finns ett antal mycket stora aktörer (som också är stora på nationell nivå) som verkar internationellt. Byråkratin får således inte vara överväldigande för de små aktörerna samtidigt som landskapsregeringen behöver ha tillräckliga verktyg och kompetens för att övervaka de stora aktörerna på ett tillräckligt sätt. De mindre aktörerna har framför allt betonat möjligheten att verka under landskapsregeringens tillsyn med den språkliga garanti det innebär. De större aktörerna har betonat att det är viktigt att åländska företag i branschen inte försätts i en sämre position än motsvarande aktörer i t.ex. Finland och Sverige. Särskilt viktigt har det ansetts vara att det finns möjlighet att anpassa säkerheterna efter verksamheten och att det inte innebär en sämre position ur marknadsföringssynpunkt att vara underställd landskapsregeringens tillsyn.

När det gäller marknadsföringen är det mycket viktigt att landskapsregeringen tillhandahåller ett offentligt elektroniskt register över rörelser som har rätt att verka som resebyråer. Landskapsregeringen har även fört diskussioner med KKV angående möjligheten att det från KKV:s register skulle länkas till landskapsregeringens register och vice versa. KKV har framfört att detta ska vara möjligt. Ytterligare föreslår landskapsregeringen att det i landskapslagstiftningen ska finnas motsvarande bestämmelser om sänkning av säkerheter som i 7 § rikets lag om leverantörer av kombinerade resetjänster.

7 Målsättning för den nya lagstiftningen

Målsättningen är att lagtinget antar en ny landskapslag om resebyråverksamhet (den nya lagens namn utarbetas under den fortsatta beredningen) som ersätter den gällande landskapslagen (1975:56) om resebyrårörelser. Det övergripande syftet med den nya lagstiftningen är att fortsatt säkerställa att samtliga krav som återfinns i paketresedirektivet (och som berör den åländska lagstiftningsbehörigheten) uppfylls. Resebyråverksamhet ska även i fortsättningen klassas som verksamhet som behöver särskilt tillstånd av landskapsregeringen, detta eftersom det bland annat i paketresedirektivet ställs höga krav på skydd vid obestånd.

Ytterligare målsättningar med revideringen är att säkerställa en modern lagstiftning som är transparent för berörda aktörer och tillsynsmyndigheter. Genom förenkling av villkoren för att idka resebyråverksamhet underlättas även etablering i branschen. Åländska aktörer ska inte genom landskapslagstiftningen försättas i en sämre konkurrensposition jämfört med motsvarande aktörer i närområdet. Under den fortsatta beredningen är det därför av vikt att ha en fortsatt god dialog med de åländska aktörerna i branschen.

Förslaget

8 Förslag till ny eller ändrad lagstiftning

8.1 Förslag till ändrad lagstiftning

Eftersom den gällande landskapslagen (1975:56) om resebyråerörelse ansetts vara föråldrad, svårtillämpad och revideringsbehovet konstaterats omfattande föreslås följaktligen att en ny landskapslag om resebyråverksamhet antas. Likväl utgör den tidigare lagen en god utgångspunkt. Nedanstående redogörelse syftar till att genomlysna behovet av ändrad lagstiftning för respektive paragraf i den nuvarande lagen.

§	Gällande lag	Behov av ändrad lagstiftning
1	Idkande av resebyråerörelse är tillåtet endast med tillstånd av [landskapsstyrelsen] och med iakttagande av stadgandena i denna lag.	Också i fortsättningen skulle idkande av resebyråverksamhet endast vara tillåtet med landskapsregeringens tillstånd.
2	Såsom idkande av resebyråerörelse anses enligt denna lag anordnande, försäljning och förmedling av resor och tjänster i samband därmed samt förmedling av inkvartering i fritidsbostäder, då verksamheten sker i förvärvssyfte.	Se kap 8.2.1 för motivering.
3	För att idka resebyråverksamhet fordras av enskild person att denne 1) äger rätt att idka näring i landskapet; 2) fyllt 25 år; 3) råder över sig själv och sin egendom; 4) är solvent; samt 5) äger tillräcklig branschkunskap. Bestämmelsen i 1 § 1 mom. 1 punkten gäller inte enskild person som är bosatt i landskapet, om rörelsen skall bedrivas under de förutsättningar som anges i 11 § självstyrelselagen (1991:71) för Åland. (1994/68)	Se kap. 8.2.2 för motivering.
4	För att idka resebyråverksamhet fordras av sammanslutning att 1) sammanslutningen äger rätt att idka näring i landskapet; 2) sammanslutningen är solvent; 3) sammanslutningens samtliga personligen ansvariga bolagsmän och dess verkställande direktör eller med	Se kap. 8.2.2 för motivering.

	denna jämförbar person, samt i förekommande fall, dess samtliga styrelseledamöter råder över sig själva och sin egendom; samt 4) (1994/68) rörelsen bedrivs under ledning av en av [landskapsstyrelsen] godkänd ansvarig föreståndare som är bosatt i landskapet och uppfyller de i 3 § 1 mom. 2-5 punkterna stadgade fordringarna.	
5	Innan tillstånd att idka resebyråverksamhet beviljas skall tillståndssökanden ställa säkerhet hos [landskapsstyrelsen]. Säkerheten skall ställas för ett belopp som [landskapsstyrelsen] med hänsyn till verksamhetens art och omfattning bestämmer. För resor på vilka lagen om paketresor är tillämplig skall en tillräcklig säkerhet ställas för återbetalningen av erlagda belopp och för hemtransport av resenärerna.	Skrivelsen om att "innan tillstånd kan beviljas skall tillståndssökanden ställa säkerhet hos" föreslås ingå i den allmänna paragrafen om kraven för att bedriva resebyråverksamhet (se kap. 8.2.2). Närmare bestämmelser om säkerheten föreslås finnas i skilda paragrafer (se kap 8.2.4).
6	Finner [landskapsstyrelsen] på basen av ansökan och införskaffad utredning att sökanden uppfyller i denna lag ställda förutsättningar, bör sökanden beviljas tillstånd att idka resebyråverksamhet. Benämningen resebyrå får användas endast av den som beviljats tillstånd att idka sådan näring. [Landskapsstyrelsen] för register över enligt denna lag beviljade näringstillstånd.	Se kap. 8.2.3 för motivering.
7	Den som erhållit tillstånd att idka resebyråverksamhet skall, innan verksamheten inleds, göra i [landskapslagen (1957:11) om rätt att idka näring i landskapet Åland] stadgad näringsanmälan. Angående anmälan till handelsregistret gäller vad därom är särskilt stadgat.	Denna bestämmelse kan strykas med hänvisning till kravet om beviljad näringsrätt som föreskrivs i kraven om tillstånd för att bedriva resebyråverksamhet (se kap 8.2.2).
8	Inleder den som erhållit tillstånd att idka resebyråverksamhet ej verksamheten inom sex månader sedan tillståndet beviljats, har detta förfallit om ej [landskapsstyrelsen] på ansökan som gjorts inom sagda tid förlängt tidsfristen.	Denna bestämmelse kan utformas i enlighet med 17 § (FFS 921/2017). Om inte verksamheten uppfyller förutsättningarna i denna lag eller konstateras ha upphört med sin verksamhet ska tillståndet dras tillbaka.

9	<p>Idkare av resebyråörelse skall årligen före den 1 april till [landskapsstyrelsen] ingiva berättelse över sin verksamhet för föregående kalenderår innehållande för övervakningen erforderliga uppgifter. Till berättelsen skall fogas bokslut för det senast avslutade räkenskapsåret.</p> <p>Idkare av resebyråörelse är även skyldig att till [landskapsstyrelsen] lämna begärda tilläggsuppgifter samt statistik och andra utredningar rörande verksamheten.</p> <p>Av de för resebyråörelse utsedda revisorerna bör minst en vara av Centralhandelskammaren godkänd revisor (CGR) eller godkänd räkenskapsman (GRM). Till den berättelse som årligen avgives till [landskapsstyrelsen] skall fogas revisionsberättelse.</p>	<p>Se kap. 8.2.8 och 8.2.10 för motivering.</p>
10	<p>Idkare av resebyråörelse skall ofördröjligen och senast inom en månad till [landskapsstyrelsen] anmäla de förändringar, som ägt rum i de förhållanden vilka utgjort förutsättning för beviljande av tillstånd.</p> <p>Då resebyråörelsens hemort eller adress förändras eller dess verksamhet upphör, skall därom ofördröjligen skriftligen anmälas till [landskapsstyrelsen].</p>	<p>Modernisering: Om de förutsättningar som legat till grund för ett beslut att godkänna resebyråverksamhet enligt denna lag, ska näringsidkaren utan dröjsmål underrätta behörig myndighet (detta ska även gälla uppgifterna för registrering, se kap. 8.2.3). Näringsidkaren ska lämna de uppgifter som är nödvändiga för att frågan ska kunna prövas på nytt.</p>
11	<p>Har [landskapsstyrelsen], efter att näringsidkaren beretts tillfälle att avgiva förklaring, funnit att i registret införd resebyråörelse upphört med sin verksamhet, skall rörelsen avföras ur det i 6 § 3 mom. avsedda registret. Om åtgärden skall vederbörande näringsidkare underrättas.</p>	<p>Kan förenhetligas och fusioneras med bestämmelserna som anges i 8 §.</p>
12	<p>Tillstånd att idka resebyråörelse skall återkallas om det konstateras att någon av de för beviljande av tillstånd stadgade förutsättningarna ej mera föreligger. [Landskapsstyrelsen] kan dock, om så prövas skäligen, utsätta tid inom vilken rättelse skall ske. Sker ej</p>	<p>Kan fusioneras med antingen 8 § eller 10 §.</p>

	rättelse inom den utsatta tiden skall tillståndet återkallas.	
13	<p>Avlider enskild idkare av resebyrå rörelse eller försättes han i konkurs, förfaller näringstillståndet. Döds- eller konkursboet äger dock rätt att för boutredningen fortsätta rörelsen med stöd av tidigare tillstånd under en tid av högst ett år från dödsdagen eller dagen för konkursens början.</p> <p>Den eller de som omhändertagit resebyråidkares dödsbo skall inom tre månader från dödsdagen hos [landskapsstyrelsen] anhålla om godkännande av lämplig person som interimistisk ansvarig föreståndare för rörelsen.</p> <p>Förvaltare av konkursbo skall i tillämpliga delar iakttaga vad i 2 mom. är stadgat för det fall att resebyråidkare avlider. Tiden räknas från den dag då borgenärerna fattat beslut om rörelsens fortsättande.</p> <p>De som omhändertagit dödsboet eller förvaltar konkursboet svarar för rörelsens bedrivande intill dess interimistisk ansvarig föreståndare godkänts.</p>	Motsvarande bestämmelser föreslås finnas också i den nya lagen (enskild näringsidkare) men kravet på ansvarig föreståndare föreslås strykas så till den delen behöver inte fortsättningsvis finnas bestämmelser om det.
14	Försättes sammanslutning som bedriver resebyrå rörelse i konkurs skall i tillämpliga delar bestämmelserna i 13 § iakttagas.	Någon form av motsvarande bestämmelser kvarstår.
15	Avlider ansvarig föreståndare för sammanslutnings resebyrå rörelse, försättes han i konkurs eller lämnar han sin befattning eller blir han eljest varaktigt förhindrad att handhava den, skall ansökan om godkännande av ny ansvarig föreståndare inlämnas till [landskapsstyrelsen] inom tre månader.	Stryks.
16	Har enskild näringsidkare eller ansvarig föreståndare för sammanslutnings resebyrå rörelse försummat att iakttaga stadganden eller bestämmelser som gäller för resebyråbranschen, har missbruk ägt rum i verksamheten eller har denna bedrivits i strid med god affärssed i branschen, kan	Bestämmelserna om tvångsmedel och straff revideras. Förslagsvis i enlighet med bestämmelserna i 26 (Tvångsmedel) och 27 (Straffbestämmelser) §§ i landskapslagen (2019:68) om fastighetsmäklarverksamhet.

	<p>[landskapsstyrelsen] tilldela vederbörande varning eller för viss tid förbjuda bedrivandet av rörelsen. Är försummelse eller missbruk av allvarlig art eller fortgår eller upprepas de oaktat ovannämnda åtgärder vidtagits, kan [landskapsstyrelsen] återkalla näringstillståndet eller godkännandet av ansvarig föreståndare.</p> <p>Detsamma gäller för de fall att näringsidkare eller ansvarig föreståndare på annat sätt visat sig vara olämplig för sin befattning eller om rörelsens verksamhet avbrutits för längre tid än tre månader. Innan beslut fattas skall vederbörande beredas tillfälle att avgiva förklaring.</p>	<p>Ytterligare bör det i den nya landskapslagen om resebyråer föreskrivas om ett liknande förbud om att driva resebyråer motsvarande 22 § 1 mom. i rikets lag om leverantörer av kombinerade resetjänster.</p>
17	<p>Den som idkar resebyråer utan tillstånd eller på annat sätt överträder bestämmelserna i denna lag eller med stöd därav utfärdade bestämmelser straffas med böter om ej strängare straff för brottet annorstädes är stadgat.</p>	<p>Se 16 §.</p>
18	<p>I [landskapsstyrelsens] beslut, varigenom varning tilldelats, får ändring ej sökas. Över annat beslut av [landskapsstyrelsen] får besvär anföras hos högsta förvaltningsdomstolen inom 30 dagar från delfäendet. Besvär över [landskapsstyrelsens] med stöd av 12 eller 16 § meddelade beslut utgör ej hinder för verkställighet av beslutet.</p>	<p>Beslut över lagligheten av landskapsregeringens beslut får anföras hos högsta förvaltningsdomstolen. (Se 25 § LL (2019:68) om fastighetsmäklarverksamhet.</p>
19	<p>Domstol skall om utslag som avses i 17 och 18 §§ göra anmälan till [landskapsstyrelsen].</p>	<p>Anses inte nödvändig och föreslås strykas.</p>
20	<p>Bestämmelserna i denna lag gäller ej:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) trafikidkare som säljer eller förmedlar tjänster i fråga om det slag av trafik som de bedriver eller som omedelbart ansluter sig därtill; 2) ombud för trafikidkare som säljer eller förmedlar resebiljetter i fråga om visst slag av trafik; 3) anordnande av rundturer som varar högst ett dygn; 4) uthyrning av trafikmedel; ej heller 	<p>Denna paragraf föreslås strykas. En tydligare definition av lagens tillämpningsområde inledningsvis gör att det inte är nödvändigt att lista undantagen.</p>

	5) handlednings- och informationsverksamhet inom turistbranschen. Oavsett vad i 1 mom. stadgas, skall bestämmelserna i denna lag tillämpas på anordnande, försäljning och förmedling av resor på vilka lagen om paketresor är tillämplig. (1994/68)	
21	Efterlevnaden av denna lag övervakas av [landskapsstyrelsen] och enligt [landskapsstyrelsens] anvisningar av polismyndigheterna.	Se kap. 8.2.8 för motivering.
22	Den som vid denna lags ikraftträdande idkar resebyråverksamhet får fortsätta med sin verksamhet utan tillstånd under en tid av sex månader, räknat från dagen då lagen trädde i kraft.	Liknande övergångsbestämmelser föreslås i den nya lagen. Avsikten ska vara att alla aktörer som utövar resebyråverksamhet i enlighet med nu gällande lag inom en övergångsperiod ska göra det i enlighet med den nya lagen.
23	Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.	Kvarstår.

8.2 Förslag till ny lagstiftning

8.2.1 Lagens tillämpningsområde och definitioner

I förarbetet till nu gällande lag framgår det att man avsåg definiera resebyråverksamhet på ett liknande sätt som i rikets lagstiftning²². Ytterligare lade man till att förmedling av fritidsbostäder, oberoende av om det sker i samband med förmedling av resa eller ej, skulle definieras som resebyråverksamhet.

Förslagsvis skulle även i fortsättningen resebyråverksamhet definieras på ett liknande sätt i landskapet som i riket. Som tidigare beskrivits har rikets lag om kombinerade resetjänster (FFS 901/2019) ansetts röra konsumentskydd och ska därför även tillämpas på Åland. Däremot anses rikets lag om leverantörer av kombinerade resetjänster (FFS 921/2017) reglera näringsverksamhet vilket är landskapets behörighet. Lagen om leverantörer av kombinerade resetjänster gäller tillhandahållandet av sådana paketresor och sammanlänkade researrangemang som omfattas av tillämpningsområdet för lagen om kombinerade resetjänster.

22 LF 33/1974-75.

I syfte att förtydliga tillämpningsområdet och för att underlätta för aktörer inom området att följa lagstiftningen föreslås det att en ny landskapslag om resebyråverksamhet skulle utgå från rikets lag om kombinerade resetjänster som gäller även i landskapet. Detta genom att landskapslagens tillämpningsområde föreslås motsvara 1 § 1 och 2 mom. i rikets lag om leverantörer av kombinerade resetjänster. Det här innebär att tillämpningsområdet för den nya landskapslagen blir snävare än i nuläget. Bestämmelserna i 1 § 3 mom. ska inte ha en motsvarighet i landskapslagen därför att bestämmelserna hänvisar till lagen om en tillsyns- och insolvensskyddsavgift för leverantörer av kombinerade resetjänster (FFS 922/2017), som inte ska tillämpas i landskapet.

När det gäller tillämpningsområdet finns det skäl att utöver lagstiftningsbehörigheten även beröra mer i detalj vilka aktörer som faller inom lagstiftningens tillämpningsområde och vilka aktörer som faller inom rikets lagstiftning. Det har funnit en viss oklarhet gällande vilka aktörer som ska omfattas av den nuvarande landskapslagen. Enligt artikel 17 i paketresedirektivet ska medlemsstaterna se till att arrangörer som är etablerade på deras territorium ställer säkerhet för återbetalning av alla betalningar som gjorts av resenärer. Enligt paketresedirektivets artikel 3.10 avses med etablering definitionen i artikel 4.5 i direktiv 2006/123/EG om tjänster på den inre marknaden.

I artikel 4.5 i direktivet om tjänster på den inre marknaden avses med etablering, tjänsteleverantörens faktiska utövande av en ekonomisk verksamhet enligt artikel 43 i fördraget under en obegränsad tid och genom en stabil infrastruktur varifrån näringsverksamhet för att tillhandahålla tjänster faktiskt bedrivs. Enligt artikel 4.4 i direktivet avses med etableringsmedlemsstat den medlemsstat inom vars territorium den berörda tjänsteleverantören är etablerad. Landskapsregeringen har i samband med utarbetandet av förslaget till ny lagstiftning utgått från att aktörer som utövar resebyråverksamhet i landskapet ska vara underställda landskapslagstiftningen. Detta är även en uppfattning som delats av myndigheterna i riket. I och med detta kommer det i och med den nya lagstiftningen även krävas ett ömsesidigt erkännande av säkerheter mellan landskapsregeringen och den ansvariga myndigheten i riket KKV, motsvarande det som sker mellan medlemsstater (se kap. 8.2.6).

8.2.2 Villkor för att verka som resebyråverksamhet

Den nuvarande lagen ställer olika krav för idkande av resebyråverksamhet beroende på om näringen utgörs av en enskild person eller sammanslutning.

Enligt nuvarande lag (3 §) fordras av enskild person att denne:

- äger rätt att idka näring i landskapet,
- fyllt 25 år,
- råder över sig själv och sin egendom,
- är solvent, samt
- äger tillräcklig branschkännedom.

För att idka resebyråverksamhet fordras av sammanslutning (4 § dagens lag) att:

- sammanslutningen äger rätt att idka näring i landskapet,
- sammanslutningen är solvent,
- sammanslutningens samtliga personligen ansvariga bolagsmän och dess verkställande direktör eller med denna jämförbar person, samt i förekommande fall, dess samtliga styrelseledamöter råder över sig själva och sin egendom, samt
- (1994/68) rörelsen bedrivs under ledning av en av [landskapsstyrelsen] godkänd ansvarig föreståndare som är bosatt i landskapet och uppfyller de i 3 § 1 mom. 2-5 punkterna stadgade fordringarna.

Landskapsregeringen föreslår att villkoren för att idka resebyråverksamhet bör moderniseras så att enhetliga krav ställs på enskilda näringsidkare och sammanslutningar. Villkoren föreslås moderniseras så att de motsvarar förutsättningarna för registrering i 14 § rikets lag om leverantörer av kombinerade resetjänster.

Villkoren för att verka som resebyråverksamhet föreslås vara att:

- anmälaren har rätt att utöva näring på Åland enligt landskapslagen (1996:47) om rätt att utöva näring,
- anmälaren inte har försatts i konkurs och, när det är frågan om en fysisk person, har uppnått myndighetsåldern och inte har fått sin handlingsbehörighet begränsad,
- anmälaren under de föregående tre åren inte upprepade gånger eller i betydande grad har försummat att fullgöra sina skyldigheter som hänför sig till skatter, lagstadgade pensionsavgifter, lagstadgade olycksfall- och arbetslöshetsförsäkringspremier samt avgifter som Tullen tar ut,²³
- anmälaren har ställt en säkerhet enligt bestämmelserna i denna lag.

Utöver detta ska landskapsregeringen ha möjlighet att vägra registrering, om det med beaktande av omständigheterna är uppenbart att den som gjort

23 Se RP 120/2017 rd, s. 41.

anmälan har för avsikt att utöva resebyråverksamhet som bulvan för någon annan.

8.2.3 Register över resebyråverksamheter

Den som har som avsikt att bedriva resebyråverksamhet i landskapet ska vara skyldig att anmäla detta till landskapsregeringen. Förutsatt att rörelsen uppfyller de krav som lagen ställer för att få bedriva resebyråverksamhet ska rörelsen antecknas i landskapsregeringens register över resebyråverksamheter (i 5 § LL (2019:68) om fastighetsmäklarverksamhet finns bestämmelser om registrering som föreslås fungera som utgångspunkt för bestämmelserna om registrering i den nya resebyrålagen).

Det föreslås även att lagen förpliktar landskapsregeringen att göra registret tillgängligt för allmänheten genom en publik webbplats (en skyldighet som finns föreskriven i paketresedirektivets artikel 18 punkt 3). Detta för att underlätta för konsumenterna att få information om vilka aktörer som är godkända av landskapsregeringen. Det här har även lyfts upp som en problematik av de åländska resebyråerna, att man vill att det ska finnas ett offentligt elektroniskt register där det framgår att man har beviljats tillstånd (samtliga uppgifter som finns i registret behöver inte publiceras elektroniskt).²⁴

Bestämmelserna om att benämningen resebyrå endast får användas av den som registrerats i registret över resebyråverksamheter (6 § gällande lag) föreslås kvarstå (om det inte under den vidare beredningen anses oskäligt med beaktande av det förändrade tillämpningsområdet).

Då det gäller registreringsskyldighet i samband med utövning av viss näring har grundlagsutskottet ansett att en i lag föreskriven registreringsskyldighet kan i konstitutionellt hänseende jämföras med tillståndsplikt. Den här typen av bestämmelser måste uppfylla de allmänna kraven på lagar som begränsar någon grundläggande fri- eller rättighet.²⁵ Grundlagsutskottet har även ansett att när det gäller innehållet är det viktigt att bestämmelserna om villkoren för registrering och registreringens beständighet är så utformade att myndigheternas verksamhet är tillräckligt förutsägbar.²⁶

Landskapsregeringen föreslår följaktligen att det i lagen föreskrivs vilka uppgifter som ska antecknas i registret (liknande som i 15 § i rikets lag om leverantörer av kombinerade resetjänster):

24 Jmf. t.ex. <https://www.kkv.fi/sv/information-och-anvisningar/resande-samt-information-for-researrangorer/registret-over-paketresebyraer/>

25 Se t.ex. GrUU 58/2014 rd, s. 5.

26 GrUU 19/2009 rd, s. 2.

- en fysisk persons fullständiga namn och personbeteckning eller, om sådan saknas, födelsedatum samt firma, eventuella bifirma, företags- och organisationsnummer eller någon annan motsvarande beteckning samt kontaktuppgifter,
- en juridisk persons firma, eventuella bifirma, företags- och organisationsnummer eller någon annan motsvarande beteckning samt kontaktuppgifter,
- ett marknadsföringsnamn som en fysisk eller en juridisk person använder (antecknandet av marknadsföringsnamnet gör det lättare för resenärer att hitta de rätta uppgifterna i registret),
- uppgift om huruvida näringsidkaren är en researrangör, är en reseförmedlare för en researrangör som är etablerad utanför Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet,
- uppgift om huruvida näringsidkaren tillhandahåller flygtransporter,
- vem som har utfärdat säkerheten och säkerhetens ansvarsbelopp,
- registerbeteckning och datum för registreringen,
- skälet till och tidpunkten för avförande ur registret.

Vidare föreslås det i registret finnas uppgifter om rörelser som förbjudits att bedriva resebyråverksamhet. Uppgiften ska strykas ur registret när tre år har förflutit från det år då förbudet meddelades. Uppgifter om personbeteckning får endast lämnas ut om den som får uppgiften har rätt att behandla personbeteckningar med stöd av lag. Landskapsregeringen ska avföra resebyråverksamheter ur registret som har upphört med sin verksamhet.

8.2.4 Ställande av säkerhet

I en ny landskapslag om resebyråverksamhet behövs närmare bestämmelser om ställande av säkerhet. Utgångspunkten kan vara de bestämmelser som finns i finländsk lagstiftning (FFS 901/2017, 921/2017) och svensk lagstiftning (Resegarantilag SFS 2018:1218, Resegarantiförordning SFS 2018:1340).

Enligt punkt 39 i paketresedirektivets preambel ska medlemsstaterna säkerställa att resenärerna skyddas fullt ut i händelse av arrangörens obestånd. Medlemsstaterna har dock möjlighet att själva välja hur skyddet vid obestånd ska ordnas under förutsättningen att det är tillräckligt effektivt.

I riket är leverantörer av kombinerade resetjänster själva ansvariga för att den ställda säkerheten är tillräcklig, säkerheten ska dock fastställas och godkännas av Konkurrens och konsumentverket som är ansvarig myndighet. Utöver detta finns det i riket en insolvensskyddsavgift, lag om en tillsyns- och insolvensskyddsavgift för leverantörer av kombinerade resetjänster (FFS 922/2017), vilket utgörs av 0,024 procent av det föregående räkenskapsårets omsättning i försäljningen av kombinerade resetjänster. Avgifterna samlas in för de situationer där säkerheterna inte räcker till för att återbetala alla gjorda betalningar eller där säkerheterna inte kan tas i anspråk tillräckligt fort för

kostnaderna för hemtransporter eller återbetalning av avgifter som resenärerna har betalat.²⁷

I Sverige ska den ansvariga myndigheten, Kammarkollegiet, pröva och godkänna säkerheterna som researrangörerna ställer. Däremot finns det ingen motsvarighet till rikets insolvensskyddsavgift. Bland annat tillämpar Kammarkollegiet ett system där man vid beräkningen av säkerheten (i Sverige resegarantin) lägger på tio procent till det beräknade beloppet för att ta höjd för ökad försäljning.²⁸ Enligt 12 § resegarantilagen (SFS 2018:1218) ska vid prövningen tas hänsyn till:

- storleken på de sammanlagda betalningar som gjorts av resenärer för paketresor respektive sammanlänkade researrangemang,
- tidsperioden mellan delbetalning och slutbetalning och fullgörandet av resetjänsten, och
- i förekommande fall, den uppskattade kostnaden för hemtransporter.

Medlemsstaterna har enligt paketresedirektivet rätt att inom den egna behörigheten utforma skyddet vid obestånd. Som noterats i kapitel 3.2 har en majoritet av medlemsstaterna (21 stycken) utformat ett system där skyddet organiseras av sektorn själv. Finland tillsammans med Portugal hör till de få medlemsstater som har inrättat en garantifond. Landskapsregeringen anser att den form som används av en majoritet av medlemsländerna, däribland Sverige, är mer lämplig att också använda på Åland och därför bör utgöra grunden vid den vidare beredningen. Det anses inte ändamålsenligt att i landskapet inrätta en garantifond för skydd vid obestånd och det anses inte heller ändamålsenligt att årligen reservera ett belopp för täckande av hemtransporter i landskapsbudgeten. Den säkerhet som resebyråverksamheterna ställer ska täcka förskottsbetalningar och hemtransporter och ska kunna användas på ett effektivt sätt i enlighet med paketresedirektivet.

Landskapsregeringen anser att en ny lag bör ta ställning till ett skydd för resenärerna som säkerställer återbetalning av betalningar som gjorts till reseförmedlaren för tjänster som inte kunnat fullgöras på grund av förmedlarens obestånd. Säkerheten ska även täcka eventuella hemtransporter av resenären. I allmänhet ska säkerheten även täcka rimligt förutsebara kostnader. I ny lagstiftning föreslås det finnas bestämmelser om att säkerheten ska fastställas och godkännas av landskapsregeringen. I bedömningen av förskottsbetalningarna (inkluderar reservationsavgifter, slutbetalningar som betalas innan resans början, samt oinlösta presentkort

27 RP 120/2017, s. 23–24.

28 <https://www.kammarkollegiet.se/vara-tjanster/resegaranti/anmal-reseverksamhet/sa-har-raknar-vi-ut-din-resegaranti>

som berättigar till köp av kombinerade resetjänster) ska åtminstone beaktas längden på tidsperioden mellan förskottsbetalningarna och de slutliga betalningarna samt paketresan eller det sammanlänkade researrangemanget. Landskapsregeringen ska utöver detta ha möjlighet att fästa uppmärksamhet vid andra för ställandet av säkerheten relevanta omständigheter och särskilda skäl. Resebyråörelser bör även vara skyldiga att utan dröjsmål underrätta landskapsregeringen om sådana ändringar som kan påverka ställandet av säkerhet, dess storlek eller godkännande. Rörelsen ska vid behov ställa en ny säkerhet för godkännande till landskapsregeringen.

I rikslagstiftning finns bestämmelser som stadgar att borgen, annan garantiförbindelse eller försäkring kan godkännas som säkerhet²⁹. I Sverige kan även säkerhet ställas direkt till den ansvariga myndigheten, Kammarkollegiet³⁰. För att underlätta den administrativa bördan för landskapsregeringen föreslås ett likande upplägg som i rikslagstiftning, d.v.s. att borgen, annan garantiförbindelse eller försäkring godkänns som säkerhet.

I lagen bör föreskrivas om villkor för säkerheten enligt bestämmelserna i kapitel 5 i paketresedirektivet. Dessa villkor kan förslagsvis utformas på ett liknande sätt som i 5 § i lagen om leverantörer av kombinerade resetjänster (FFS 921/2017). Vilket skulle innebära möjligheter för landskapsregeringen (behörig myndighet) att kräva:

- att betalningsförpliktelserna genast fullgörs när leverantören av den kombinerade resetjänsten blir insolvent,
- att säkerheten upphör att gälla tidigast tre månader efter att landskapsregeringen fått en anmälan om att säkerheten ska upphöra,
- att landskapsregeringen kan säga upp säkerheten efter tre månader om det konstaterats att den som ställt säkerheten blivit insolvent,
- att säkerheten ska täcka resenärens fordringar och
- att säkerheten vid behov avgiftsfritt ska betalas till de bankkonton som specificeras av landskapsregeringen.

Därtill föreslås det att aktörer som är skyldiga att ställa säkerhet alltid ska vara skyldiga att åtminstone ställa en säkerhet tillsvidare. Om en resebyråverksamhet har stora skillnader mellan låg- och högsäsong kan aktören dock enligt tillsynsmyndighetens beslut vara skyldigt att ställa en tidsbegränsad säkerhet som täcker även högsäsongen (frivilligt att föreslå skilda säkerheter). Resebyråverksamheten ska i samband med ansökan om fastställande och godkännande av säkerheten till tillsynsmyndigheten ange om säkerheten ska förutsätta hela årets verksamhet eller om särskild säkerhet ska ställas för högsäsongen. Vilka månader som ska anses utgöra högsäsong

29 4 § FFS 921/2017.

30 7 § Resegarantiförordning (2018:1340).

ska då anges särskilt. Tillsynsmyndigheten ska i sådant fall ha möjlighet att fastställa ett belopp för den säkerhet som ska gälla tillsvidare och ett annat belopp för den säkerhet som ska gälla under högsäsong.

Det bör i lagen framgå att det är landskapsregeringen som fattar beslut om användning av ställda säkerheter, efter att landskapsregeringen konstaterat att leverantören är insolvent.

8.2.4.1 Förfarande för fastställande och godkännande av säkerheter

Enligt förslaget ska landskapsregeringen fastställa och godkänna säkerheter, i och med det här finns det skäl att närmare beröra hur det här i praktiken ska fungera och hur bestämmelsen ska förhålla sig till bestämmelsen om att säkerhet måste ha ställts för att erhålla tillstånd för att bedriva resebyråverksamhet.

När ett företag vill etablera sig som en resebyråverksamhet i landskapet ska företaget fylla i anmälan om att bedriva resebyråverksamhet. Om företaget inte tidigare haft någon verksamhet lämnas redogörelse över samtliga lagstadgade uppgifter för registrering samt uppgifter för fastställande av säkerheten. Landskapsregeringen ska i ett sådant fall inom skälig tid utreda om företaget uppfyller de allmänna kraven och sedan utifrån de framställda uppgifterna fastställa ett belopp för säkerhet för skydd vid insolvens. Det fastställda beloppet ska meddelas sökanden som sedan avtalar om säkerheten med valfritt finansinstitut. Verksamheten ska efter det delge landskapsregeringen en handling som säkerställer att säkerheten är ställd. Om landskapsregeringen ytterligare efter det kan konstatera att samtliga lagkrav är uppfyllda ska rörelsen registreras i registret över resebyråverksamheter.

När det handlar om ett företag som redan bedriver resebyråverksamhet i en annan EU- eller EES-stat och som vill etablera sig som resebyråverksamhet i landskapet ska företaget fylla i ansökan om att bedriva resebyråverksamhet och tillhandahålla uppgifter som visar att aktören har ställt säkerhet i enlighet med lagstiftningen i etableringslandet. Landskapsregeringen ska i ett sådant fall vara i kontakt med Konkurrens- och konsumentverket som enligt 28 § 2 mom. lagen om leverantörer av kombinerade resetjänster är den centrala kontaktpunkt som har rätt att ifrågasätta och begära utredningar av den EU- eller EES-stat som aktören är etablerad i. Om det efter kontakt med Konsument- och konkurrensverket inte finns skäl att ifrågasätta företagets säkerhet och företaget i övrigt uppfyller de lagstadgade kraven ska rörelsen registreras i registret över resebyråverksamheter.

I fall där en redan etablerad resebyråverksamhet i landskapet i enlighet med sin lagstadgade skyldighet att anmäla om ändring av säkerheten kommer fram till att säkerheten bör korrigeras ska nya uppgifter för fastställande av säkerheten delges landskapsregeringen som tar ställning till om det fastställda beloppet behöver korrigeras. Om så är fallet delges resebyråverksamheten ett nytt fastställt belopp och ska sedan inom rimlig tid återkomma till landskapsregeringen med en handling som visar att säkerheten har korrigerats. Landskapsregeringen godkänner då den nya säkerheten. Resebyråverksamhet som är skyldig att ställa säkerhet får inte vara utan en säkerhet under något tillfälle (återkopplande till bestämmelsen om att resebyråverksamheten alltid ska ha en säkerhet som är ställd tillsvidare).

8.2.5 Sänkning av säkerheter

I den nya landskapslagen föreslås finnas motsvarande bestämmelser om sänkning av säkerheter som i 7 § rikets lag om leverantörer av kombinerade resetjänster.

8.2.6 Ömsesidigt erkännande av säkerheter

I paketresedirektivet artikel 18 punkt 1 finns bestämmelser om att medlemsstaterna är skyldiga att godkänna säkerheter som i enlighet med direktivets artikel 17 godkänts i andra medlemsstater (se även 3 § lag om leverantörer av kombinerade resetjänster (FFS 921/2017) och 14 § resegarantilag (SFS 2018:1218). Detta är en nödvändig bestämmelse att ta in i landskapslagstiftningen men det bör samtidigt i lagstiftningen framgå att detta gäller endast säkerheten. Det vill säga att i det fall en aktör som har ställt säkerhet i enlighet med paketresedirektivet i något annat medlemsland eller EES-stat ansöker om tillstånd om att få idka resebyråverksamhet inom landskapet bör det inte finnas någon ytterligare skyldighet att också ställa säkerhet till landskapet. Ansökan kan således godkännas om övriga krav i lagen uppfylls (se kap. 8.2.2).

Motsatt ska följaktligen en säkerhet som ställts i enlighet med paketresedirektivet till landskapsregeringen betraktas som en säkerhet som ömsesidigt ska godkännas i övriga EU- eller EES-stater.

8.2.7 Central kontaktpunkt

Om medlemsstaternas skyldighet att utse centrala kontaktpunkter finns beskrivet i paketresedirektivets artikel 18 punkt 2 och 3 samt i direktivets preambel punkt 42. Enligt bestämmelserna ska medlemsstaterna utse centrala kontaktpunkter som ska ge varandra tillgång till all nödvändig information om sina nationella krav i fråga om skydd vid obestånd samt identiteteten för den eller de enheter som ansvarar för skyddet vid obestånd för specifika arrangörer som är etablerade på deras territorium. Dessa

kontaktpunkter ska medge varandra tillgång till tillgängliga förteckningar över arrangörer som fullgör sina skyldigheter vad gäller skydd vid obestånd.

I 28 § i rikets lag om leverantörer av kombinerade resetjänster finns bestämmelser om att Konkurrens- och konsumentverket ska fungera som rikets centrala kontaktpunkt.

Landskapsregeringen har utrett hur det ser ut i andra EU-medlemsstater, bland annat i Katalonien så handhar de autonoma myndigheterna ansvaret för skyddet mot obestånd, tillsynen och informationsspridningen till resebyråer. De autonoma myndigheterna rapporterar i sin tur nödvändig information till den centrala spanska kontaktpunkten vid ministeriet för industri, handel och turism.

I självstyrelselagen 59b § 3 mom. stadgas att om medlemsstaterna enligt gemenskapsrätten endast får utse en behörig förvaltningsmyndighet men området hör både till landskapet och rikets behörighet ska riket utse denna myndighet. Enligt paketresedirektivet ska medlemsstaterna utse en central kontaktpunkt. I enlighet med 19 § 3 mom. självstyrelselagen kan för vinnande av enhetlighet och överskådlighet upptas stadganden av rikslagstiftningsnatur som i sak överensstämmer med motsvarande stadganden i rikslag.

Om Finland endast kan utse en behörig myndighet i enlighet med gemenskapsrätten finns det inte anledning att närmare i landskapslagstiftningen beröra saken genom specifika hänvisningar. Det är tillräckligt att det av förarbetena till landskapslagstiftningen framgår att rikets enligt direktivet utsedda myndighet även fungerar som central kontaktpunkt i landskapet.³¹

8.2.8 Tillsyn

Enligt 2 § 3 mom. grundlagen ska all utövning av offentlig makt bygga på lag. Grundlagsutskottet, som i första hand har tolkat grundlagens innehåll, har konstaterat³² att inte minst principen om lagbunden förvaltning kan anses vara ett uttryck för kravet på att myndigheternas administrativa kompetens, där också offentlig makt ingår, bör bygga på en lag eller en behörigen utfärdad författning på lägre nivå. Landskapsregeringens tillsynsuppgifter har en tydlig koppling till den på grundlagens 18 § baserade näringsfriheten. Särskilt i samband med bestämmelser som har kopplingar till de grundläggande fri- och rättigheterna har grundlagsutskottet ansett det

31 Landskapsregeringen har konsulterat justitieministeriet som har ansett att det är det här förfarandet som ska användas.

32 GrUU 11/1994 rd, s. 1/II.

nödvändigt att den behöriga myndigheten entydigt framgår av lagen eller att åtminstone principerna för myndigheternas behörighetsförhållanden och villkoren för delegering av behörighet framgår tillräckligt exakt av lagen.³³

Följaktligen bör det i en ny landskapslag om rätt att utöva näring tydligt framgå att tillsyn över efterlevnaden av lagen utövas av landskapsregeringen. Idkare av resebyråverksamhet ska även vara skyldiga att på begäran tillhandahålla landskapsregeringen de handlingar som är nödvändiga för att utöva tillsynen (även sekretessbelagda). Avslutningsvis bör det även finnas bestämmelser om sökande av ändring i tillsynsmyndighetens beslut.

8.2.9 Inspektion

Bestämmelser om inspektion finns i 34 § förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland. Enligt förarbetena till förvaltningslagen överensstämmer bestämmelserna med 39 § i rikets förvaltningslag. Enligt bestämmelserna i förvaltningslagen bör det finnas särskilda bestämmelser om inspektion i lag. Bestämmelser om inspektion i annan lagstiftning finns exempelvis i 21 § landskapslag (2019:9) om dataskydd inom landskaps- och kommunalförvaltningen. I förarbetena till dataskyddslagen finns beskrivet grundlagsutskottets tolkning om inspektion i förhållande till hemfriden:

”Enligt 10 § 3 mom. i grundlagen kan genom lag bestämmas om åtgärder som ingriper i hemfriden och som är nödvändiga för att de grundläggande fri- och rättigheterna ska kunna tryggas eller för att brott ska kunna utredas. Grundlagens bestämmelse om hemfriden omfattar i princip alla slag av rum som används för varaktigt boende (se t.ex. GrUU 2/1996 rd och GrUU 12/1998 rd). I sin utlåtandep Praxis har grundlagsutskottet ansett att ett ingrepp i hemfriden är godtagbart ”för att brott skall kunna utredas”, om åtgärden i bestämmelsen binds vid förekomsten av en konkret och specificerad orsak att misstänka att brott mot lagen har skett eller kommer att ske (se t.ex. GrUU 20/2001 rd, s. 3). För att lagförslag ska kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning har grundlagsutskottet förutsatt att bestämmelser om inspektionsrätt anger att en bostad bara kan inspekteras om det är nödvändigt för att utreda omständigheter som gäller föremålet för inspektionen (GrUU 46/2001 rd).”

Landskapsregeringen föreslår följaktligen att det i den nya landskapslagen om resebyråverksamhet införs bestämmelser om tillsynsmyndighetens möjligheter att utföra inspektion i enlighet med bestämmelserna i förvaltningslagen och med beaktande av skyddet för hemfriden.

33 GrUU 2/2012 rd, s. 3, och GrUU 21/2009 rd, s. 4—5.

8.2.10 Bokslut och revision

Idkare av resebyråverksamhet ska vara skyldiga att till tillsynsmyndigheten lämna ett fastställt bokslut samt nödvändiga redogörelser för verksamheten för bedömningen av säkerheter (se liknande upplägg som 19 § 2 mom. rikets lag om leverantörer av kombinerade resetjänster och RP 120/2017, s. 43–44).

I landskapslagen föreslås även finnas liknande bestämmelser som i 25 § om revisor och bokföring i rikets lag om leverantörer av kombinerade resetjänster. Bokföring är enligt 27 § 8 punkten självstyrelselagen för Åland rikets behörighet. Enligt 19 § 3 mom. självstyrelselagen kan i en landskapslag för vinnande av enhetlighet och överskådlighet upptas stadganden av rikslagstiftningsnatur som i sak överensstämmer med motsvarande stadganden i rikslag.

9 Förslagets verkningar

9.1 Ekonomiska konsekvenser

Förslaget förväntas inte medföra några betydande ekonomiska konsekvenser. Resebyråörelser har redan i dag skyldighet att ställa säkerhet för sin verksamhet. Med en ny lag förtydligas kraven gällande detta. Det existerar även i nuläget en viss otydlighet inom området där resebyråverksamheter i landskapet har ställt säkerheter både till landskapsregeringen och Konkurrens- och konsumentverket. Den nya lagen förtydligar att företag med hemort i landskapet ska ställa säkerhet till landskapsregeringen. Konkurrens- och konsumentverket fungerar i sin tur som den centrala kontaktpunkt som avses i direktivet även för aktörer som ställt säkerhet till landskapsregeringen. En tydlighet kring detta underlättar bland annat för i landskapet belägna resebyråverksamheter som vill etablera sig i en annan medlemsstat.

En friare reglering rörande villkoren för att verka som resebyråverksamhet i landskapet kan även medföra positiva ekonomiska effekter och skapa fler arbetsplatser genom att fler får förutsättningar för att bedriva resebyråverksamhet.

9.2 Samhälleliga konsekvenser

Förslaget förväntas underlätta och tydliggöra för företag som bedriver resebyråverksamhet. Ett regelverk som uppfattas som svåröverblickbart riskerar att vara hämmande för företagande medan tydlighet och förutsägbarhet underlättar. Enligt förslaget får även fler personer möjlighet att bedriva resebyråverksamhet. Företagarnas rättskydd förstärks också genom förslaget, i och med att myndigheternas möjligheter att utöva tillsyn och vidta sanktioner förtydligas.

För den enskilde resenären upprätthålls fortsättningsvis ett omfattande skydd vid köp av paketresor och sammanlänkade researrangemang. Formerna för att landskapsregeringen snabbt och effektivt kan besluta om användande av ställda säkerheter väntas även underlätta för resenärer som hamnat i svårigheter till följd av en resebyråverksamhets obestånd. Genom de föreslagna offentliga registret över resebyråverksamheter som ställt säkerhet till landskapsregeringen blir det även enklare för enskilda resenärer att själv kontrollera att man bokar sin resa med en auktoriserad och pålitlig aktör.

9.3 Konsekvenser för myndigheterna

För myndigheterna förväntas förslaget kortsiktigt innebära merarbete men på längre sikt förväntas en lagändring vara underlättande. Inledningsvis behöver exempelvis information, blanketter och handläggningsrutiner uppdateras. Myndigheterna behöver även utforma det publika registret och hitta fungerande former för informationsutbyte med den nationella centrala kontaktpunkten. Myndigheterna får också i och med förslaget mer adekvata verktyg för att ingripa mot verksamhet som sker i strid med bestämmelserna.

9.4 Miljömässiga konsekvenser

Förslaget väntas inte ha några miljömässiga konsekvenser.

9.5 Jämställdhetsmässiga konsekvenser

Förslaget väntas inte ha några jämställdhetsmässiga konsekvenser.

9.6 Konsekvenser för barn

Förslaget väntas inte ha några konsekvenser för barn.

10 Ärendets beredning

Förslaget har beretts som tjänstemannaberedning vid enheten för rättsliga och internationella frågor. Resebyråverksamheter i landskapet har getts möjlighet att kommentera en stor del av innehållet i lagstiftningspromemorian. Landskapsregeringen höll även ett informationsmöte för branschen den 29 mars 2021. Under mötet framhöll flera aktörer att man fortsättningsvis vill att ställandet av säkerheter ska hanteras av landskapsregeringen. Samtidigt framförde främst rederierna att det är mycket viktigt att åländska företag inte försätts i en sämre position än motsvarande företag i riket. För att undvika detta bör landskapslagstiftningen främst innehålla motsvarande krav för ställande av säkerhet och sänkning av säkerheter som i rikslagstiftningen. Ytterligare bör det säkerställas att det finns tydlig information om att åländska aktörer inom branschen ställer säkerhet till landskapsregeringen.

Landskapsregeringen har även i samband med beredningen hållit möten med Konsument- och Konkurrensverket och Justitieministeriet i riket samt varit i kontakt med Kammarkollegiet i Sverige.

11 Sammanfattning av de viktigaste förslagen

- En ny landskapslag om resebyråverksamhet utarbetas som ersätter den gällande landskapslagen (1975:56) om resebyråörelser. I samband med detta genomgår lagstiftningen en allmän modernisering.
- Lagens tillämpningsområde tydliggörs i enlighet med paketresedirektivet och motsvarande tillämpningsområdet i lagen om kombinerade resetjänster (FFS 901/2019).
- Villkoren för att bedriva resebyråverksamhet lindras och förenhetligas så att liknande villkor gäller enskilda näringsidkare och sammanslutningar.
- Landskapsregeringen ska vara skyldig att tillhandahålla ett offentligt register av vilket framgår vilka aktörer som har rätt att verka som resebyråverksamheter i landskapet.
- Bestämmelserna om ställande av säkerhet för resebyråverksamhet tydliggörs och landskapsregeringen åläggs att fastställa och godkänna säkerheternas belopp. Det införs även nya bestämmelser om sänkning av säkerheter.
- I lagen intas bestämmelser om ömsesidigt erkännande av säkerheter som ställts i andra EU- EES-stater. Bolagets hemort avgör till vilket land säkerhet ska ställas.
- Bestämmelserna om tillsyn, inspektion, tvångsmedel och straff revideras.

Bilaga 1 – Checklista

Checklista lagstiftningspromemoria med förslag till ny landskapslagstiftning om resebyråverksamhet

A: KLARLÄGGANDE AV PROBLEMET OCH DESS ORSAKER SAMT BEHOVET AV ÅTGÄRDER:

1. Vad är problemet?

- 1.1. Vem eller vilka kräver en förändring? Finns det motstridiga intressen?

Landskapsregeringen anser att det finns ett allmänt behov av att modernisera landskapslagstiftningen om resebyråörelser. En totalrevidering av lagstiftningen har inte gjorts sedan den trädde i kraft 1975.

- 1.2. Vilka motiv åberopas? Kan det finnas också andra motiv? Hur konkreta är riskerna, felen, bristerna och problemen?

Lagstiftningen är generellt föråldrad men det finns också ett mer konkret behov av revidering bland annat rörande tillämpningsområdet, villkoren för idkande av den specifika näringen, ställande av säkerheter och registreringen.

- 1.3. Vilket är målet? Vad vill man åstadkomma? Finns det konflikter mellan olika mål?

Målsättningen är att resebyråverksamhet även i fortsättningen ska klassas som verksamhet som behöver särskilt tillstånd, detta eftersom det på EU-nivå ställs höga krav på aktörer i branschen. Samtidigt ska oskäligen byråkrati undvikas så långt som möjligt.

- 1.4. Finns det ett internationellt perspektiv på frågan (EG, EES eller internationellt fördrag)?

Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/2302 av den 15 november 2015 om paketresor och sammanlänkade researrangemang (paketresedirektivet).

- 1.5. Är det underlag som finns tillräckligt för en bedömning av frågan eller behövs tilläggsutredning?

Underlaget är tillräckligt.

2. Behövs någon åtgärd överhuvudtaget?

- 2.1. Vad händer om man inte gör någonting alls? Blir problemet större och mera akut?

Om ingenting görs kan lagstiftningen bli utmanande att efterfölja för aktörer i branschen och utmanande att tillämpa för myndigheterna.

2.2. Vilken utveckling av särskild betydelse för frågan kan väntas inom den närmaste tiden? Hur påverkas problemet?

EU-kommissionen har avsett att göra en djupare analys av paketresedirektivet senast 2022. Kommissionen har låtit meddela att tanken inte är att försvaga skyddet utan att man snare avser att fortsättningsvis upprätthålla en hög skyddsnivå.

2.3. Löser problemet sig självt med tiden? Kommer marknadskrafterna att lösa problemet?

Nej.

2.4. Kan en önskad åtgärd ge upphov till nya problem som är lika stora eller större än de problem man vill lösa?

Nej.

B. DÅ PROBLEMET OCH DESS ORSAKER SAMT BEHOVET AV ÅTGÄRDER KLARLAGTS KAN FÖLJANDE FRÅGOR STÄLLAS:

1. När behövs åtgärderna?

Behövs åtgärder genast? Finns det tid för ytterligare utredningar? Är behovet av åtgärder övergående?

Så snart som möjligt. Behovet bedöms inte som övergående.

2. Vilka alternativa medel kan användas?

Vilket medel är ändamålsenligast för styrningen? Vilket medel kostar minst, dels för enskilda dels för samhället? Vilka negativa sidoeffekter har de olika medlen? Hur passar de olika åtgärderna in i ett större samhälleligt perspektiv?

Det finns inga alternativa medel, behöver lagregleras.

3. Vad är skillnaden för samhället och enskilda mellan den önskade reformen och nollalternativet?

Vilka resurser behövs och vilka effekter uppstår för samhället och enskilda om reformen genomförs respektive inte genomförs (nollalternativet)?

Om ingenting görs kommer lagstiftningen att fortsätta föråldras vilket kan innebära problem för aktörer i branschen och för tillsynsmyndigheten landskapsregeringen.

4. Behövs en lag?

Om behovet av lagstiftning fortsättningsvis finns uppstår nya frågor. Kontakta lagberedningen så löser vi dem tillsammans!

Ja.

Hänvisning
Er begäran 4.5.2021

Nordiska rådet
Ålands delegation

Kontaktperson
T.f. Rättssakkunnig, Rasmus Lindqvist

Ärende

Begäran om utlåtande om en reform av de nordiska personnumren

Bakgrund

Nordiska rådets utskott för tillväxt och utveckling har begärt att de nationella delegationerna inkommer med sina synpunkter på Mittengruppen i Nordiska rådets medlemsförslag om en reform av de nordiska personnumren. Med anledning av detta har Ålands delegation i Nordiska rådet begärt ett utlåtande av landskapsregeringen.

Mittengruppen föreslår att Nordiska rådet rekommenderar de nordiska regeringarna 1) att samråda om situationen och reformen av personnummersystemen i de nordiska länderna, 2) att försäkra att de nya personnummersystemen inte skapar nya hinder för ömsesidigt godkännande av de nordiska personnumren eller införandet av ett nordiskt personnummer samt 3) att evaluera möjligheten att på lång sikt införa ett gemensamt nordiskt personnummer.

Mittengruppen anser att det är särskilt viktigt att samråda om frågorna med beaktande av att de för närvarande pågår reformer rörande personnummersystemen i Finland och Norge. Bristen på samordning rörande personnumren beskrivs som förhindrande för den nordiska mobiliteten.

Behörighetsfördelning mellan Åland och Finland

Enligt 29 § 1 mom. 1 punkten självstyrelselagen (1991:71) för Åland har riket lagstiftningsbehörighet i fråga om folkbokföring. Frågan bedöms dock vara av särskild betydelse för Åland med beaktande av Ålands geografiska läge samt då personnummer används inom en mängd rättsområden som hör till Ålands lagstiftningsbehörighet.

Synpunkter

Finansministeriet begärde våren 2020 ett utlåtande från landskapsregeringen om slutrapporten från arbetsgruppen som övervägt en revidering av personbeteckningen (ÅLR 2020/2846). I rapporten föreslogs bland annat att det ska införas en ny personbeteckning i Finland som ska vara neutral avseende kön och födelsetid, tillgänglig

för en större personkrets än för närvarande samt vara försedd med ny information i befolkningsdatasystemet om sättet att identifiera personen och om källan till personuppgifterna.

Under Nordiska rådets möte i Oslo 2017 sa utskottet för välfärd nej till ett gemensamt nordiskt personnummer. I stället har Nordiska rådet antagit en rekommendation om ett ömsesidigt erkännande av e-identifikationer inom Norden (Rek. 12/2017). Finansministeriet begärde våren 2021 ett utlåtande av landskapsregeringen angående en bedömningspromemoria för att utveckla den digitala identiteten i Finland. Landskapsregeringen betonade i sitt utlåtande (ÅLR 2021/2337) att eftersom Åland är en gränsregion välkomnas gränsöverskridande lösningar i synnerhet på nordisk nivå men även på europeisk nivå.

De nordiska statsministrarna antog i augusti 2019 en vision om att Norden år 2030 ska vara världens mest hållbara och integrerade region. Nordiska ministerrådet har antagit en handlingsplan för visionen som gäller för perioden 2021–2024. Enligt mål 7 ska bland annat mobiliteten i Norden främjas genom att den fria rörligheten för människor och företag underlättas. Enligt mål 8 ska satsningarna ökas för att uppnå gränsöverskridande digitala tjänster. Målet är att offentliga digitala tjänster kan användas över gränserna så att det blir lättare att driva företag, studera och arbeta i ett annat nordiskt land.

När det specifikt gäller den åländska befolkningens nordiska mobilitet kan det konstateras att den är hög. Av invånarna på Åland är 18,5 % födda i Finland, 9,9 % i Sverige och 0,3 % i övriga Norden.³⁴ Ungefär 96 % av de åländska studerandena som utbildar sig utanför Åland studerar i något av de nordiska länderna, 62 % studerar i Sverige.³⁵ Detta är endast några exempel som illustrerar att den nordiska mobiliteten är särskilt hög till och från Åland.

Landskapsregeringen konstaterar att den redan i dag omfattande nordiska mobiliteten och visionen om världens mest hållbara och integrerade region kräver en utökad samordning mellan de nordiska länderna rörande personnummer och digitala identiteter. Landskapsregeringen välkomnar insatser som underlättar samordningen inom området.

Vicelantråd

Harry Jansson

T.f. Rättssakkunnig

Rasmus Lindqvist

³⁴ ÅSUB, Befolkningens språk, födelseort och medborgarskap 31.12.2020.

³⁵ ÅSUB, Åland i siffror 2020.
